

Koliko časa toliko dobrih, da bodo lahko pomagali slabim?

Oddaljenost poslovnih rezultatov za leto 1985 je bila najbrž vzrok, da delegati o njih niso spregovorili več. Bolj živa je bila razprava o položaju ob koncu marca letošnjega leta. Združevanje sredstev skupne porabe na podlagi sporazuma ne bo zaživel; organizacije brez teh sredstev bodo sredstva za regres za letni dopust svojih delavcev lahko prejele v drugi obliki. Odloženo o nagrajencih sozda.

Poslovni uspehi sozda v prvih treh mesecih letošnjega leta, zlasti pa izgube terjajo poostren pristop k njihovem obravnavanju. Zanašanje na solidarnostno pokrivanje izgub v sozdu očitno uspava in ne pripomore k izboljšanju in odgovornosti izgubašev do sanatorjev. Ob tem se velja vprašati tako, kot je vprašal delegat iz stiške kmetijske zadruge: koliko časa nas bo ob takih pogojih gospodarjenja še toliko dobrih, da bomo mogli pomagati slabim? Usmeritev v skrb za slabe se mora obrniti v skrb za tiste, ki kljub enakim pogojem gospodarjenja dosegajo dobre rezultate. Sklicevanje na vpliv vseh vrst dejavnikov izven organizacije je pogosto le pretveza za skrievanje neznanja in okostenelosti. Prav to dvoje se je pokazalo ob analizi poslovnih uspehov prvega trimesečja, ko je od 99 organizacij, ki so imele možnost izkoristiti olajšave pri obračunavanju pospešene amortizacije, to izkoristilo le 30 organizacij. Zaradi neznanja in okostenelosti pri izdelavi bilanc smo erarju darovali 26 starih milijard. Lep dar za balkanske igre!

Tudi razmerja med sredstvi poslovnih skladov in sredstvi za osebne dohodke so zaskrbljujoča. Ta nesorazmerja dobesedno izživajo roko in oko državne uprave, da poseže in skuša zaječiti inflacijski val. Umirjenost na področju delitve sredstev za osebne dohodke naj ne bo odveč, je dejal predsednik poslovnega odbora SOZD, ko je ko-

mentiral poslovne dosežke trimesečja. Opozoril je delegate delavskega sveta, da v svojih organizacijah posvetijo več pozornosti tudi strokovnemu delu v službah, ki so odgovorne za sestavo bilanc. Posebne strokovne skupine delavcev Delovne skupnosti sozda in Mercator-Interne banke bodo obiskale tiste organizacije, v katerih izgube v prvem trimesečju naznanjajo trajnejše probleme, oziroma so že trajnejši.

Poročilo o delu Delovne skupnosti SOZD v letu 1985 so delegati sprejeli brez pripomb. Verjetno bo razprava o sredstvih zanj ob koncu leta živahnejša — komu bo tak nekomentiran sprejem koristil v tem času? Niti

Iz dela organov sozda

Delovni skupnosti, ki se utegne zaradi pasivnosti članic sozda uspravati niti članicam sozda, ki o kakovosti, vsebini in obsegu opravljenega dela niso pripravljene glasno spregovoriti. Za boljše delo Delovne skupnosti bi bila dobrodošla vsaka pobuda, predvsem pa objektivna in konstruktivna kritična ocena.

Delavski svet je imenoval posebno komisijo za pregled investicijskih programov. Naloge komisije niso enostavne, zato naj komisija dela po metodologiji, ki

naj jo pripravijo strokovni delavci Mercator-Interne banke. Ob tako tekočem spreminjanju planskih aktov bo komisiji ta še kako potrebna, če bo hotela utemeljevati vse naložbene programe po enakih merilih in ne zgolj po načelu »zamenjam hišo za zapravljivčka«.

Že javna obravnava predloga sporazuma o združevanju sredstev skupne porabe je pokazala, da ni prave pripravljenosti za sprejem tega akta. Organizacije bodo do sredstev za regres za letni dopust prišle skozi druga vrata. Res, da bo trkanje nanje malo dražje, ker bodo to posojila v obliki sredstev za osebne dohodke, vendar pa bo primerna 10 % obrestna mera izravnala tudi ta negativni učinek drugačne odločitve. Iz naslova tako dodeljenih posojil bo dohodek Mercator-Interne banke, ki ga razdeli svojim članicam, nekoliko nižji, vendar lažje pogrešljiv kot neposredno združevanje sredstev skupne porabe. Solidarnost je torej prišla tudi skozi druga vrata, ne sicer ozaljšana s sindikalnim besednjakom, vendar poglavito, da je.

Razporejanje skupnega prihodka med organizacijami na debelo in organizacijami na drobno po stopnjah, izračunanih na podlagi zaključnih računov udeleženk, je vsako leto trd oreh. Dokončne in akontacijske stopnje morajo biti uveljavljene na podlagi sporazuma, najsi bo ta dober ali slab. Nekajkratne pobude za spremembo tega akta

Glasilo je namenjeno na naslov:

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda
Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXIII

Ljubljana, maj 1986

št.: 5

so se končale pri nekaj let enakem besedilu sporazuma. Bo s pobudo, ki jo je za spremembo tega akta sprejel delavski svet, kaj bolje? Saj je »kup na up« še vedno navada trgovcev?

O nagrajencih sozda je odloženo. Odbor za podelitev nagrade je imel težko nalogo. Na preizkušnji so bili ne samo pravilnik o nagradah in metodologija za ugotavljanje primernosti, temveč tudi vest, poštenje in strokovna razgledanost vsakega od članov odbora. Odbor si je v svojem delu moral sam postaviti nekaj pravil igre, da je lahko opravil izbiro kandidatov, ki jih je predlagal v

potrditev delavskemu svetu sozda. Delavski svet je soglašal z vsemi njegovimi predlogi, prav tako pa tudi z utemeljitvami zanje. Slovesna podelitev nagrad sozda bo 21. junija v Kranju, ob dnevu Mercatorja, na skupnem zasedanju delavskega in poslovnega sveta SOZD in koordinacijskega odbora sindikata SOZD.

Letos prvič dan Mercatorja

Ko smo razmišljali o organizaciji poletne MERCATORIADE, smo ugotovili, da je samo športno srečanje delavcev in združenih kmetov preraslo svoj namen, zato smo se odločili, da se letošnje leto spoprimemo z novim načinom organizacije srečanja vseh delavcev in združenih kmetov sozda MERCATOR-KIT.

Tako bo 21. junija v KRANJU DAN MERCATORJA, na kate-rega ste vabljeni vsi delavci in združeni kmetje, zaposleni v SOZD MERCATOR-KIT, s svojimi družinskimi člani.

Uvodni del DNEVA MERCATORJA se bo pričel ob 14. uri in se bo nadaljeval z družabnim srečanjem. Kljub temu vabimo vse, da si že v dopoldanskem času ogledajo zaključna srečanja športnikov na 9. MERCATORIADI.

Bliža se Mercatoriada

Kot je bilo razvidno že iz razpisa 9. poletnih iger delavcev in združenih kmetov sozda MERCATOR-KIT, bodo letošnje igre 7. in 21. junija v Kranju, pod pokroviteljstvom M-KŽK Gorenjske.

7. junija bodo tekmovanja v vseh kolektivnih panogah, 21. junija pa je polfinalne zaključne tekme ter tekmovanja v posamičnih panogah (plavanju, krosu, kolesarstvu).

Mercatorjevci na PST

Vsako leto organiziramo pohod Po poteh partizanske Ljubljane. Tako tudi letos. Okoli 120 delavcev iz ozdov našega sozda se je skupaj z družinskimi člani zbralo na startu v Fužinah, odkoder so krenili po Poti spominov in tovarištva. Kljub temu, da je bilo udeležencev polovica manj kot prijav, je bila skupina z rdečimi kapami in belo-rdečo zastavo, ki jo je nosil športni referent Jure Jež, zelo opazna. Bila je med večjimi organiziranimi skupinami pohodnikov, kajti tudi v drugih kolektivih so zaradi radioaktivnega sevanja množično odstopali od prijav. Omenimo še, da so priprave na pohod potekale v okviru KORŠ-a, pokrovitelj pa je bil Koordinacijski odbor sindikata na ravni sestavljene organizacije.

Foto: Andrej Dvoršak

SKLEPI, sprejeti na 10. zasedanju delavskega sveta SOZD 14.5.1986

1. Sklepi, sprejeti na prejšnjem 9. zasedanju so v celoti uresničeni. Mercator-Agrokombinat Krško je po usklajevalnem postopku dal soglasje k združevanju sredstev za financiranje programa koordinacijskega odbora za rekreacijo in šport SOZD in nagrade SOZD MERCATOR-KIT.

2. Sprejete so informacije oziroma poročila o poslovnih rezultatih SOZD, doseženih v letu 1985, o delu Delovne skupnosti SOZD v letu 1985 in o poslovnih rezultatih SOZD v obdobju januar-marec 1986.

3. V zvezi z izgubami v nekaterih organizacijah združenega dela je strokovnim službam Delovne skupnosti SOZD in Mercator-Interne banke naloženo, da oblikujejo komisije, ki naj ugotovijo vzroke za izgube, izkazane v periodičnih obračunih za prvo četrtletje letošnjega leta. Komisije bodo obiskale naslednje članice v sozdu: Mercator-Kmetijsko gospodarstvo Kočevje; Mercator-Ljubljanske mlekarne, TOZD Posestva; Mercator-Hotele gostinstvo, TOZD Jelko Hrašnik; Mercator-KŽK Gorenjske, TOZD Klavnico Jesenice in Mercator-Kmetijsko zadrugo Črnomelj. Enak sklep velja tudi za stalno komisijo delavskega sveta, ki spremlja poslovanje Mercator-Agrokombinata Krško, TOZD Poljedelstvo -meso.

4. Od 15. maja dalje so storitve sektorja za AOP v Delovni skupnosti SOZD dražje za 20 %.

5. Na podlagi sklepa o pripravi letnega planskega akta SOZD za leto 1987 se začno priprave na planiranje na podlagi polletnih rezultatov poslovanja članic sozda.

6. Spremenjen je letni planski akt SOZD za leto 1986 v poglavju investicij, in sicer za Mercator-Rožnik, TOZD Grmado; Mercator-Blagovni center in Mercator-Izbiri Panonijo, TOZD Zaščito.

7. Imenovana je komisija za pregled investicijskih programov v sestavi: Jelka Aljančič, Mercator-KŽK Gorenjske
Jože Čandek, Mercator-Rožnik
Jože Časl, Mercator-ZKZ Mozirje
Martin Jager, Mercator-Konditor
Darja Kunc, Mercator-Mednarodna trgovina
Peter Markovič, Mercator-Hoteli gostinstvo
Edita Žiberna, Mercator-Nanos
Lea Kastelic, Mercator-Ljubljanske mlekarne
Strokovne službe v Mercator-Interni banki morajo pripraviti metodologijo za ocenjevanje naložbenih elaboratov.

8. Delavski svet je ugotovil, da predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev skupne porabe ni sprejet.

Razveljavi se dosedaj veljavni pravilnik o oblikovanju in koriščenju solidarnostnih sredstev skupne porabe SOZD MERCATOR.

Delavski svet nalaga MERCATOR-INTERNI BANKI, da organizacijam, ki niso oblikovale sredstev za izplačilo regresa za letni dopust, na njihovo zahtevo odobri primerna posojila za osebne dohodke (namesto regresa). Posojilo lahko prejme tista organizacija, ki iz objektivnih razlogov ni ustvarila toliko dohodka, da bi lahko oblikovala sklad skupne porabe vsaj za izplačilo regresa za letni dopust svojih delavcev:

- če ne izplačuje oziroma ni izplačala v preteklem letu višjih povprečnih mesečnih osebnih dohodkov in skupne porabe na delavca od povprečnih osebnih dohodkov in skupne porabe na delavca v SOZD MERCATOR-KIT in svoje podskupine dejavnosti v SR Sloveniji v preteklem letu;
- če pri svojem poslovanju upošteva in izvaja skupno poslovno politiko SOZD;
- če je izdelala sanacijski program oziroma program za odpravo motenj.

Posojilo se odobri za dobo največ treh let z 10 % obrestno mero. Odobreno posojilo se oblikuje v višini 20 % povprečnega neto osebnega dohodka na delavca v gospodarstvu SR Slovenije v preteklem letu.

9. Na podlagi samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev med organizacijami na debelo in organizacijami na drobno v SOZD so sprejete naslednje stopnje za razporeditev skupnega prihodka za leto 1985 in kot akontacijske stopnje za leto 1986:

- živila in izdelki dnevne potrošnje 1,06 %
- sveže sadje in zelenjava 1,21 %
- galanterijsko in tekstilno blago, tehnično blago, gradbeni material, gradbena keramika, gume —
- steklo, porcelan, keramika 0,96

Sklep o razporeditvi skupnega prihodka so dolžne OZD na debelo opraviti v 15 dneh od dneva sprejema sklepa, kot akontacijo po sprejetih stopnjah za leto 1986 pa razporedijo skupni prihodek per 30.6., 30.9. in 31.12.1986.

10. Sprejeta je pobuda za spremembo in dopolnitev navedenega sporazuma.

11. Nagrade SOZD MERCATOR-KIT za leto 1985 se podelijo:

- Mercator-Mednarodni trgovini
 - Mercator-KŽK Gorenjske, TOZD Agromehanika
 - Mercator-Izbira Panonija, TOZD Zaščita
 - ter delavcem in kmetom:
 - Janezu Barboriču iz Mercator-KZ Krke, TZO Agrooskrba Škocjan
 - Janezu Klemencu, kmetu iz Mercator(—)Kmetijske zadruge Logatec
 - Ludviku Čampi, Mercator(—)Rožnik
 - Brunu Miklavcu, Mercator-Trgoavto
 - Alojzu Petku, živinorejskemu delavcu v Mercator-Ljubljanskih mlekarnah, TOZD Posestva
 - Izidorju Potočniku, Mercator-Rožnik, TOZD Savica
 - Konradu Šintlerju, Mercator-Blagovni center
 - Danici Štrojs-Bevc, Mercator-Kmetijski kombinat Sevnica
- Sklep o podelitvi je delavski svet sprejel skupaj z utemeljitvami.

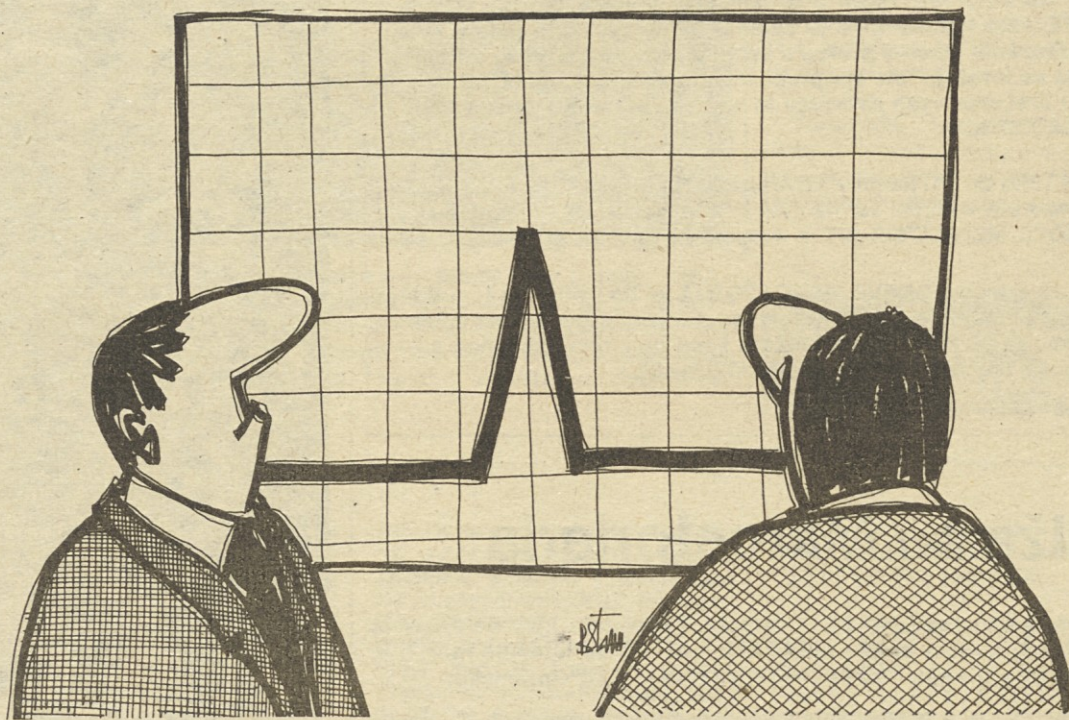
Poslovni rezultati SOZD MERCATOR-KIT v prvem trimesečju 1986

v 000 din

ELEMENTI	januar 1985	- marec 1986	Indeks
1. Celotni prihodek	48,914.502	94,403.959	193
- prihodki od obresti	737.218	1,865.086	255
2. Porabljena sredstva	43,897.787	83,216.553	190
- materialni stroški	9,104.254	16,562.252	182
- amortizacija	729.623	1,587.451	218
- obresti za kred. za obrat.sred.	1,750.374	2,921.174	167
3. Dohodek (D)	5,085.498	11,242.821	221
- obresti za kredite za OS	88.188	162.896	185
4. Čisti dohodek (ČD)	3,773.501	8,197.458	217
- del ČD za osebne dohodke	2,504.394	5,858.072	234
- del ČD za skupno porabo	201.210	504.585	251
- del ČD za poslovni sklad	1,043.112	1,707.845	164
- del ČD za rezervni sklad	167.381	365.451	218
5. Akumulacija	1,213.565	2,086.269	172
6. Sredstva za reprodukcijo	1,943.188	3,673.720	189
7. Izguba	251.781	353.036	140
8. Zaloge	21,771.896	38,062.698	175
9. Krediti za osnovna sredstva	3,826.705	4,580.480	120
10. Dolgoroč. kred. za obrat.sred.	4,303.921	7,154.379	166
11. Kratkoroč. kred. za obrat.sred.	12,788.637	14,494.136	113
12. Povpreč. štev. zaposl. po urah	18.685	18.894	101
13. Obveznosti za zapadle anuitete	772.378	908.037	118
14. Terjatve do kupcev	11,885.577	19,281.026	162
15. Obveznosti do dobaviteljev	8,601.956	16,620.853	193

KAZALCI

1. Dohodek na delavca (din)	272.171	595.048	219
2. Dohodek v primerjavi s povpreč. uporabljenimi posl. sred. (%)	5,98	7,93	133
3. Akumulacija v primer. z dohod. (%)	23,87	18,56	78
4. Stopnja akumul. sposobnosti (%)	1,43	1,48	104
5. Stopnja reproduk. sposobnosti (%)	2,29	2,60	114
6. OD in SSP na delavca (din)	144.801	336.756	233
7. Čisti obrač. OD na del. (din/mes)	32.867	73.803	225

— Veš, da mi prihaja na misel reklo: Ena lastovka še ne prinese pomladi!

Položaj in problematika plasmaja proizvodnje znotraj sistema

Marko Bokal — sektor za blagovni promet in gostinstvo

Samo članstvo v sozdu še ne zadostuje

Struktura dejavnosti v sozdu MERCATOR-KIT je v zvezi s prodajo izdelkov domačih, Mercatorjevih proizvajalcev prav gotovo zelo ugodna, saj je trgovina na debelo zastopana s približno 25 % in trgovina na drobno s 34 % v strukturi celotnega prihodka, ustvarjenega v sozdu. Z drugimi besedami: gosta prodajna mreža, največja v Sloveniji, je brez dvoma potencial, ki zagotavlja vsem proizvodnim organizacijam v sozdu določeno zanesljivost pri prodaji njihovih izdelkov v samem sistemu.

Ta velik prodajni potencial je bil prav gotovo pri večini proizvodnih organizacij, ki so se iz leta v leto združevale v SOZD MERCATOR-KIT, pomeni jeziček na tehtnici, ki je z drugimi prednostmi sistema prevagal, da so

vstopile v naš, pretežno trgovski sozd.

Pri tem so mnogi pričakovali, da so si s »poročnim listom« žele zagotoviti in rešili prodajo izdelkov. Gledano z ene strani so imeli prav, saj poslovna politika

sozda sloni na načelu, da imajo proizvodne organizacije, članice sozda prednost pri prodaji, po drugi strani pa mora njihovo blago, tako po kakovosti kot po prodajnih in plačilnih pogojih ustrezati povprečnim pogojem,

doseženim v panogi. To se pravi, da so jim na široko odprta vrata, s svojo prednostjo, kakovostnimi izdelki in ponudbo pa jih morajo obdržati odprte.

Menim, da je to velika koncesija domačim proizvajalcem, ki so jo nekateri dosedaj znali v celoti izkoristiti, drugi pa so prepričani, da jim že samo članstvo v sozdu, brez česar koli drugega, zagotavlja tako in nič drugačno prodajo. Žal je takšno razmišljanje vse preveč prisotno in zato tudi prihaja do očitkov: sedaj, ko smo v sozdu, poslovno si abše sodelujemo kot prej.

Resnici na ljubo je treba povedati, da so mnogi, ki tako razmišljajo pozabili, kako so se prej trudili za prodor v Mercatorjevo mrežo, sedaj, ko so v njej pričakujejo, da jim je prodaja zagotovljena v naprej, pa so na skrb za

MERCATOR-KIT mnoge od teh stvari poskusili uresničiti, vendar takrat, zaradi lokalnih in drugih, »prenizkih« interesov, ni prišlo do uresničitve sicer dobro zastavljenih načrtov.

Za konec naj ponovim že nekajkrat omenjeno misel, da je treba obstoječe sodelovanje trgovine in proizvodnje v sozdu ohranjati in na mnogih segmentih izpopolnjevati. Ne moremo pa pričakovati, da bo nekdo tretji to storil namesto nas. To »čarobno palico« držita v roki tako trgovina kot proizvodnja in zavedati se morata, da brez truda in sodelovanja, včasih pa tudi strpnosti in razumevanja za težave drugega, ne bo mogoče delati tudi v bodoče, čeprav naj bi bilo slednjega, ob dobrem in pravilnem delu treba vse manj.

Zavedati se je namreč treba, da si kupec želi pestro izbiro in da se mora trgovina tej zahtevi v določeni meri prilagajati, zato se mora prilagajati tudi proizvodnja, z dopolnjevanjem obstoječih proizvodnih programov. Tu pa vse prevečkrat ugotavljamo, da smo prepočasni in da so drugi proizvajalci iznajdljivejši in hitrejši.

Zaradi spremenjenih tržnih razmer uporabljajo v zadnjem času zunanji proizvajalci poleg agresivne ponudbe tudi druge prijeme, kot so dampinške cene in prodajni pogoji ipd. Ne moramo in ne smemo pričakovati, da se bodo domači proizvajalci prilagajali in konkurirali z enako mero, strinjam pa se, da bodo morali postati agresivnejši, pri čemer mislim na obdelavo in raziskavo trga, usmerjanje razvoja v iskanje novih izdelkov, propagando v sredstvih javnega obveščanja in na samih prodajnih mestih idr.

Naši proizvajalci vin, mesnih in mlečnih izdelkov dobivajo najzlahtnejše medalje in visoka priznanja na mnogih sejnih in razstavah, mnogi od njih izvažajo svoje izdelke na zahtevni zahodni trg, kar vse skupaj dokazuje, da smo sposobni narediti kakovostne izdelke, vendar tega ne znamo ali nočemo ustrezno in dovolj naglas ovekovečiti v javnosti. Zato se bo treba zavzemati za izhod iz anonimnosti, v katero smo vsi skupaj pregloboko zabredli, namenili za to dodatna denarna sredstva in usposobiti strokovne kadre, saj nas bosta sicer konkurenca in razvoj v celoti prehitela. Žal tudi v poslu velja življenjsko pravilo, da brez nič ni nič.

Vsi skupaj se moramo zavedati, da je treba medsebojno sodelovanje med proizvodnjo in trgovino v sozdu negovati in izpopolnjevati do največje možne mere povsod tam, kjer je to mogoče. Naša trgovska mreža je namreč v pretežni meri usposobljena za prodajo prehrabnih izdelkov in v manjšem obsegu za prodajo neprehabnega blaga, ki je bolj ali manj dopolnilo izbiri živilskih prodajal; izjema so specializirane prodajalne za tovrstno blago. Proizvodne organizacije neprehabne stroke, kot so M-Kopitarna, M-KŽK, tozd Agromehanika, M-IP, tozd Zaščita ali M-Ograd, so zato v ne ravno enakopravnem položaju v primerjavi s prehrabno industrijo.

Razpredelnica iz plana blagovnega prometa za leto 1986, kjer je prikazana zastopanost domačih proizvajalcev v celotnem obsegu prometa, po posameznih blagovnih skupinah nazorno prikazuje, koliko se Mercatorjeve trgovske organizacije oskrbujejo pri domačih proizvajalcih. Nekje je ta odstotek krepko čez 50 % (mleko in mlečni izdelki, slaščičarsko pecivo, jajca). Pri vseh blagovnih skupinah z visokimi odstotki je nerealno pričakovati, da bo mogoče interno prodajo iz leta v leto bistveno povečevati, še posebej, če bo povpraševanje na trgu zaostalo ali celo upadalo.

Odhaaja drugi mož Mercatorja

Sredi meseca maja se je od najbližjih sodelavcev in prijateljev v Delovni skupnosti SOZD MERCATOR-KIT v Ljubljani poslovil ob odhodu v pokoj VUKADIN NEDELJKOVIČ, ki je bil vse od ustanovitve te delovne skupnosti oziroma od nastanka sozda Mercator njen vodja. Na tem delovnem mestu je bil hkrati namestnik generalnega direktorja sozda.

V tej dvojni vlogi — organizatorja dela v skupnih službah, ki so zadolžene za izvajanje z združitvijo dogovorjenih zadev skupnega pomena, in v vlogi predstavnika teh služb pred članicami — nedvomno lahko velja za soustvarjalca tega, kar danes pomeni SOZD MERCATOR-KIT. Ko se bo letos prvič podeljevala nagrada SOZD MERCATOR-KIT, mirno lahko trdimo, da bi kot prvemu pripadala njemu.

Lahko si dovolimo celo ta presežnik: če nagrade sozd ne bi bilo, bi jo morali ustanoviti zanj. Vendar je ne bo dobil, kajti namenjena je za zasluge tistih, ki so konstitutivni elementi sozda. Za delavce na tako odgovornih mestih, na kakršnem je bil Vukadin Nedeljković, naj bi se kar samo po sebi razu-

melo, da imajo odlike: delavnost, predanost, strpnost, uvidevnost, požrtvovalnost, da gradijo samoupravne odnose, podpirajo delegatski sistem in obveščanje in skrbijo za socializem s človeškim obrazom.

Če bi pogledali v priročnik, ki bi nosil, recimo, naslov: Kako si pridobiš prijateljev, bi v njem nedvomno našli zglede ravnanja in odlike, ki so osebne lastnosti tovariša Nedeljkovića. In če bi sestavljali priročnik, kako si ustvariš sovražnika, potem bi vam svetovali: postanite drugi mož v firmi. V senci močne osebnosti generalnega direktorja je moral urediti marsikaj neprijet-

nega, s čimer se veliki ne želijo ukvarjati, pri čemer je bil nekajkrat deležen zamer nepravilnih.

S svojo tenkočutnostjo in pretanjenim občutkom za medsebojne odnose nas je, po poreklu neslovenec, marsikaj opominjal zaradi naših balkanizmov, ki so razširjeni v naših poslovnih in osebnih manirah. Prepričan in mrzil je nestrokovnost, izogibal se je predpostavkam in nas učil načrtnega in temeljitega dela in priprave na akcije. Tisti, ki smo se želeli in hoteli česa naučiti, smo se od njega lahko marsičesa. Pri vsem tem prizadevanju za efekte poslovne morale pa je dragocena zlasti ena njegova značilnost, ki naj bi postala tudi naša izkušnja in načelo delovanja: pri vsem pehanju za kar največjo učinkovitost posameznika v službi gospodarskega sistema naj bi se človek — organizator dela — ne deformiral in naj bi ne pozabil, da vse to pehanje nima smisla, če ne služi človeku. Za tega, za sodelavca, je imel tovariš Nedeljković vselej uho in srce, pa tudi odločno in odločilno besedo.

Tako odhaaja od nas v priateljstvu, ki ga bomo pogrešali in si ga želeli.

Sodelavci

Grmada odpela novo trgovino

15. maja je bila na Duplici pri Kamniku slovesna otvoritev nove samopostrežne trgovine tozda Grmada iz sestava Mercator-Rožnika, ki so se je poleg predstavnikov DO in SOZD udeležili tudi vodilni funkcionarji občine Kamnik.

Grmada ja SP na Duplici pričela graditi septembra lani. Nova zgradba ima 630 kvadratnih metrov površin, od česar je samopostrežni trgovini in mesnici namenjenih 28, 60 pa točilnici, pred katero je tudi terasa z mizami in žarom. Vrednost opremljenega objekta je bila okoli 150 milijonov dinarjev, v njej pa je zaposlenih 18 delavcev. Foto: Andrej Dvoršak

TOZD Spectrum prvi v državi
Andrej Dvoršak

Visoka storilnost in pravilen odnos do družbenih sredstev

TOZD Spectrum iz sestava Mercator-Tehne se po tradiciji uvršča med najuspešnejše steklarske organizacije v državi. V pregledu finančnih rezultatov na zaposlenega steklarskih organizacij v SFRJ za leto 1985, ki ga je pripravilo Združenje Jugostaklo iz Beograda, je naša organizacija v samem vrhu.

Vsak od 38 delavcev Spectru-
ma je lani ustvaril 7.615.000 di-
narjev skupnega prihodka. Po tej
kategoriji se je Spectrum uvrstil
na drugo mesto, za delovno or-
ganizacijo Diamant iz Osijeka, ki
ima 64 delavcev, katerih vsak je
ustvaril 11.541.000 dinarjev skup-
nega prihodka, medtem ko je
374 delavcev Kristala Maribor
ustvarilo po 7.083.000 dinarjev,
kar je zadostovalo za tretje me-
sto.

Glede na dohodek na delavca
je Spectrum daleč pred vsemi
ostalimi, saj je vsak njegov dela-
vec ustvaril 2.568.000 dinarjev
dohodka. Na drugem mestu je
Staklo iz Zagreba z 1.902.000 di-
narjev dohodka na delavca, Sta-
kloplan je z 1.383.000 dinarji na
osmem in Kristal iz Maribora z

1.375.000 dinarji na devetem me-
stu.

Tudi glede na čisti dohodek na
delavca je Spectrum z 1.898.000
dinarji precej pred ostalimi, sle-
di mu Diamant iz Osijeka z
1.457.000 dinarji, Stakloplan iz
Beograda z 1.050.000 dinarji na
desetem mestu, Kristal Maribor
pa se ni uvrstil med prvih deset.
Spectrum je prvi tudi po sred-
stvih, namenjenih v sklade, saj
so razporedili 678.000 dinarjev
na zaposlenega. Na drugem me-
stu je Diamant iz Osijeka s
576.000 dinarji na zaposlenega,
Kristala iz Maribora pa tudi tu ni
med prvimi desetimi.

Spectrum se je uvrstil med pr-
vih deset tudi po osebnih dohod-
kih. Čisti povprečni mesečni
osebni dohodek zaposlenega je

bil lani v tem ozdu 66.910 dinar-
jev, kar je za 10.000 več, kot ga
je imela »drugouvrščena« organi-
zacija — Staklo iz Zagreba. Sta-
kloplan iz Beograda je s 46.211
dinarji na sedmem mestu, Kristal
Maribor pa s 44.328 dinarji na
devetem.

Zato pa našega Spectruma ne
najdemo v zadnji tabeli med de-
setimi največjimi delovnimi orga-
nizacijami-predelovalci ravnega
stekla, po številu zaposlenih. V
tej je na prvem mestu s 760 de-
lavci Stakloplan Beograd, na dru-
gem s 458 Staklo Zagreb, na de-
setem pa Crni bor iz Prilepa, ki
ima 137 delavcev.

Podatki zelo zgovorno pričajo
o izjemno visoki storilnosti delav-
cev Spectruma ter na gospodar-
no ravnanje z materialom, kot tu-
di z ustvarjenimi sredstvi. So pač
organizacija, pri kateri bi se lah-
ko marsikdo učil, kakšen naj bo
odnos do dela ter do družbenih
sredstev.

Programsko volilna konferenca OO ZK Mercator-Sadje zelenjava
Mirko Vaupotič

Kongresna resolucija skritizirana

»Program dela naj ne bo formalnost, mora nam biti napotek za
naše nadaljnje delo, izvajali pa ga bomo lahko le tako, da bomo še
nadalje s konkretnimi zahtevami vsakega posameznega člana, ki
iz tega programa sledijo, zahtevali učinkovitost in odgovornost na
vseh področjih našega dela.«

Ta izvleček iz programa dela
za naslednje dveletno obdobje
osnovne organizacije zveze ko-
munistov Mercator-Sadje zele-
njave ponazarja resnost pristopa
komunistov k nalogam, ki jih ča-
kajo v prihodnje. Komunisti Mer-
cator-Sadje zelenjave so se
zbrali na programsko volilni kon-
ferenci, da bi ocenili delo zadnjih
dveh let, sprejeli program dela
za naslednje dveletno obdobje,
istočasno pa obravnavali tudi do-
kumente 13. kongresa ZKJ ter iz-
volili novo vodstvo osnovne or-
ganizacije.

Poročilo o delu osnovne orga-
nizacije pa tudi razpravo o poro-
čilu lahko razdelimo na dva dela.
Delo komunistov kot članov de-
lovnega kolektiva v delovni in sa-
moupravljalni funkciji lahko oce-
nimo kot dobro, medtem ko je
delo izven delovnih obveznosti
manj uspešno. Posebej to velja
za delo delegatskega sistema ter
delovanje v okviru družbeno poli-
tičnih organizacij, kjer je čuti-
ti, da so tudi člani zveze komuni-
stov podlegli vsesplošni mlačno-
sti in malobrižnosti.

Udeleženci sestanka so kriti-
čno ocenili tudi delo OO ZSMS,
ki je zadnje pol leta, po večlet-
nem uspešnem delu, zastalo.
Vsekakor je na mestu ocena ene
izmed članic OO ZK, ki je menila,
da bi osnovna organizacija kljub
zadovoljivim dosežkom bila lah-
ko bolj delovna.

Članom OO ZK je bil predlo-

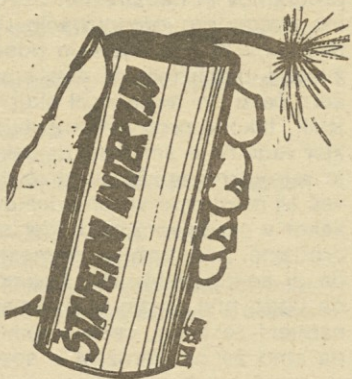
žen tudi predlog programa dela,
ki je bil sprejet z naslednjo for-
mulacijo: Program dela, ki je bil
pripravljen, se smatra kot izho-
diščna programska usmeritev,
sam program pa je potrebno raz-
deliti tako, da bo zajemal kon-
kretne naloge organov in vseh
članov ter bo tudi časovno oziro-
ma rokovno opredeljen. Kot je
že iz razprave poprej bila vodilna
misel o primernem, a za malen-
kost premalo angažiranem delu
dosedaj, lahko tu dodamo, da bo
v prihodnje še dosledneje zahte-
vana odgovornost posameznih
članov za njihovo delovanje in
uresničevanje dogovorjenih skle-
pov in nalog v delovnem okolju,
samoupravnih organih, družbeno

političnih organizacijah in delegat-
skem sistemu.

V poplavi kongresov na vseh
ravneh in vseh družbeno politi-
čnih organizacij resolucija 13.
kongresa ZKJ ne prinaša nič no-
vega, so menili. Cilji, ki jih posta-
vlja, so splošni in delovanju de-
lavcev v združenem delu odma-
knjeni. Napisana je v nemogo-
čem uradovnem jeziku, tako da
je zelo težko razumljiva; v njem
kar mrgoli fraz, ki naj bi izpopol-
nile praznino zaradi manjkajoče
vsebine. V pripombah, ki so po-
sredovane OO ZK Ljubljana-
Center je zapisano še mnenje,
naj bi resolucija bila krajša in ra-
zumljivejša, cilji pa stvarni in do-
segljivi.

Izvoljeno je bilo tudi vodstvo
osnovne organizacije, ki bo delo-
valo pod vodstvom ponovno iz-
voljenega sekretarja Jožeta Rad-
lja.

Štafetni intervju

Direktor M-Tehne je v prejšnji
številki Mercatorja zastavil vpra-
šanje Tonetu Nagliču iz tozda
Contal. Vprašal ga je, zakaj izdel-
ke, ki jih preko konsignacije pro-
daja Contal ne servisira naš ser-
vis — tozd Cibes, temveč zaseb-
ni obrtniki. Imamo namreč dogo-
vor, da imajo organizacije iz se-
stava sozda prednost pred dru-
gimi, ob enakih pogojih. Kakšni
so pogoji servisiranja, pa Contal
M-Tehni, oziroma njenemu tozdu
Cibes ni sporočil.

Majski pozdrav

Ah ta maj! Z rdečim nageljnom ozaljšan in z budnico razve-
seljujoč proletarce. Visoka pesem razredne zavesti, obredno
potrjevane z obiski starih delavskih zbirališč. Ti prvi maj, ki si
malemu Vorancu podaril rdeči cvet in mu v otroško dušo zase-
jal dvom v pravičnost sveta. Katerega? Tistega, v katerem so
krivice vpile in še vpijejo do nebes?

Tistemu, ki mlademu, brezposelnemu človeku tišči v roko
rdeč proletarski cvet skupaj z razpisom ljudskega posojila za
pravico do dela, ki namesto kruha ponuja olimpijske igre in ma-
škerade večne mladosti v zameno za varno starost, tistemu, ki
je nehal kričati po zmagah dela in ki hlepi po zmagah pameti, ti-
stemu svetu je mali Voranc začel verjeti.

Še ti rastejo Voranci, domovina moja — toda v kaj verjame-
jo, v kaj dvomijo?

Vesna Bleiweis

Srebrni znak sindikatov za naše delavce

Ob 1. maju je Občinski svet Zveze sindikatov Ljubljana Vič-
— Rudnik podelil srebrni znak sindikata tudi Janezu Grabrija-
nu iz tozda Posestva M-Ljubljanskih mlekar (slika zgoraj) in
Mariji Smaila iz DS SOZD MERCATOR-KIT (spodaj).

Janez Gabrijan je dolga leta deloval v samoupravnih orga-
nih svoje delovne organizacije, bil pa je tudi predsednik de-
lavskega sveta tozd. Kot predsednik OOZS in sindikalne
konference je uspešno zastopal interese delavskega razreda
in razvijal delavsko samoupravljanje v agroživilski dejavno-
sti. Zato ga je sindikalna konferenca Mercator-Ljubljanskih
mlekar predlagala za visoko sindikalno priznanje.

Osnovna organizacija Zveze sindikatov DS SOZD MERCA-
TOR-KIT in DS M-Interne banke je za letošnjo dobitnico sre-
brnega znaka sindikatov predlagala Marijo Smaila, ki je bila
na čelu OOZS v prejšnjem mandatnem obdobju. V utemeljitvi
za dodelitev srebrnega znaka je zapisano, da se je OOZS
pod vodstvom tovarišice Smaila zavzemala za zaščito pravic
delavcev ter za pravilnejše nagrajevanje po delu. Zelo odlo-
čna je bila tudi, ko je šlo za pomoč socialno ogroženim de-
lavcem in delavcem z zmanjšano delovno zmožnostjo. S svo-
jo vsestransko aktivnostjo je pripomogla k uspešni samou-
pravni reorganizaciji sozda. Akcije, kot denimo, nabava
ozimnice za delavce, organizacija rekreacije in izletov v
predlogu niso omenjene, a tudi pri teh je bila Marija Smaila
vedno pobudnica, zaradi česar je zelo priljubljena v svojem
delovnem okolju. Foto: Andrej Dvoršak

Tako po izidu glasila smo po-
klicali tovariša Nagliča, ki pa je
bil prezaseden in tudi dalj časa
odsoten, tako da nam ni mogel
odgovoriti na zastavljeno vpraša-
nje. To bo storil do izida prihod-

nje številke, ko bo s svojim od-
govorom pojasnil, zakaj so ser-
vis zaupali zasebnikom, ne pa Ci-
besu.

Uredništvo

Tozd Trgovina Rakek žrtv megalomanije

Andrej Dvoršak

Brez lastnih dodatnih sredstev ni zdravila

Med izgubarje, ki so kronično v rdečih številkah, se z izgubo 46.064.579 dinarjev v letu 1985 uvršča tudi tozd Trgovina Rakek iz sestava Mercator-Nanosa. Dokler se sam ne prepričaš o pogojih njihovega dela in ne vidiš spomenika občinski megalomaniji v obliki ogromne samoposrežbe trgovine in restavracije v Cerknici, se še čudiš, zakaj in od kje izgube. Ko pa spoznaš problematiko tega tozda, začneš razmišljati, kako je s 26 trgovinami in 140 delavci za 15.000 ljudi sploh možno poslovati brez izgub.

Tozd Trgovina Rakek se je razvil iz trgovsko-gostinske organizacije Škocjan, ki se je leta 1974 razdelila v dva tozda. Trgovski se je pripojil Nanos, gostinski pa Postojnski jami.

Danes ima tozd Trgovina Rakek 26 poslovalnic v sedmih krajnih skupnosti občine Cerknica, v kateri se osnovni nosilec preskrbe. A tudi sicer je občina Cerknica izjemno bogata s trgovinami, saj se s to dejavnostjo ukvarja še Mercatorjeva Kmetijska zadruga, Mercator-Trgoavto Koper, Gradbeno podjetje Gradisce, poleg njih pa še Peko, Borovo in Zmaga. Celotno področje Cerknice ima, kot rečeno, le okoli 15.000 prebivalcev in razmeroma slabo razvito industrijo, če odštejemo Kovinoplastiko v Ložu in Brest v Cerknici.

Maks Strle, direktor tozda mi je za uvod najprej naštel nekaj trgovin v manjših vaseh, ki poslujejo z izgubo: Ivanje selo, Dolenja vas, Martinjak, Dane, Podob (tu so jo uspeli zapreti), Vrhnika in Žirovnica, kjer so jo prepustili zasebniku. Vse te vaške trgovine so izredno problematične zaradi strukture prodaje in majhnega obsega prometa. Še slabše je v hribih — na Velikem vrhu, Cajnarjih in Velikih Blokah, kjer trgovine tudi ne ustvarjajo ustreznega dohodka.

V zadnjem času je delavcem tozda z velikimi napori uspelo nekatere izmed njih izveličati iz izgub, predvsem na osnovi izbora prodajnega programa in hitrejšnega obračanja blaga. Nekaj pa je takšnih, ki bi jih silno radi oddali zasebnikom, saj bi morda ti dosegali boljše rezultate.

Dodaten problem je, da je večina teh trgovin v zasebnih objektih in lastniki izsiljujejo najemnine. Povprečno plačujejo okoli 15.000 dinarjev mesečne najemnine, letni promet pa se giblje med 10 in 15 milijoni dinarjev — torej gre dobršen del marže za najemnino. Ob tem večina vaških trgovin ne izpolnjuje niti minimalnih tehnično-higienskih pogojev. Skupno jim je še to, da je v vseh zaposlen le po en dela-

vec, ponekod pa en sam prodajalec skrbi za več trgovin, ki so odprte le ob posameznih dnevih v tednu.

A če so vaške trgovine higienško-tehnično neustrezne, tega ne bi mogli reči za blagovnico v Cerknici, ki ima kar 3.179 kvadratnih metrov trgovskega in 600 kvadratnih metrov gostinskega dela. Njena restavracija ima 295 sedežev, skupaj s posebno sobo z vrtom pa lahko sprejme 400 gostov. Zmogljivost kuhinje je načrtovana za 750 obrokov dnevno! Ta kolos je bil zgrajen leta 1980 in je že naslednje leto prinesel Trgovini Rakek velikansko izgubo.

Kot pravi direktor Strle, je bila blagovnica v Cerknici zgrajena, ker so baje pogrešali širšo ponudbo tekstila, športnih izdelkov in ostalega industrijskega blaga, prostori bivše samopostrežne trgovine pa so bili utesnjeni. V njej so prodajali tekstil, steklo, porcelan, belo tehniko in kozmetiko. Za vse to je bilo na voljo le 80 kvadratnih metrov, 260 kvadratnih metrov pa je bilo namenjenih samopostrežni trgovini.

Zamisel sama ni bila nova. Že ob združitvi z Nanosom so razmišljali o večji blagovni hiši, ki bi preprečila odliv sredstev prebivalcev v Postojno in Ljubljano. Restavracija je bila načrtovana zaradi pričakovanega razcveta Cerknice oziroma njenega jezera, a izkazalo se je, da so bila pričakovanja zaman. V kleti imajo bife in ta ustvarja več dnevnega prometa kot prekrasna restavracija z resnično dobro hrano v prvem nadstropju. Povrh vsega je restavracija ob nedeljah, ko tu in tam v Cerknico le zaide kakšen turist, zaprta.

Tozd si pomaga tako, da v restavraciji organizira različne prireditve in skuša pritegniti različne turistične skupine. Kljub temu restavracija od otvoritve do danes še ni pozitivno poslovala.

Direktor Strle je prevzel vodstvo ravno v času, ko so zabeležili prvo izgubo. Od takrat se ves čas ubada s krmarjenjem med zahtevami krajanov in občine na

eni strani ter poslovno logiko na drugi. Doslej mu je ob pomoči celotnega kolektiva uspelo nekaj narediti le v Starem trgu, kjer so preuredili blagovnico, za katero menijo, da ne bo več prinašala izgube.

Zaradi stalnih izgub so bili zadnja leta vedno na tesnem z obratnimi sredstvi in v likvidnostnih težavah. Zato se Maks Strle trudi, da bi dobil čimveč posojil s čim nižjo obrestno mero, kar pa je le kratkoročna rešitev. Drugo, važnejšo, vidijo v hitrejšem obračanju zalog, tretja pa je doseganje ugodnejših plačilnih pogojev pri dobaviteljih. Ta kombinacija naj bi jim pomagala, da bi izplavali iz izgub. To bo težko, kajti pogoj za lastna sred-

stva je večja dohodkovna uspešnost in poslovanje z ustreznimi stopnjo akumulacije. Tega ob podvajanju zalog, prepočasnem obračanju in neracionalni mreži prodajnih enot ne bodo mogli zlahka doseči.

Žal tudi ni delitve programa z Mercator-Kmetijsko zadrugo Cerknica. Pred leti so si razdelili oskrbovalna področja, pri čemer je ostalo. Problematična pa je sama Cerknica, kjer imajo eni in drugi samopostrežni trgovini, ki si med seboj konkurirata ali vsaj povzročata podvajanje zalog.

V Trgovini Rakek računajo, da bodo letošnje leto zaključili s pozitivno ničlo oziroma minimalno izgubo, kar je v mnogočem odvi-

sno tudi od obrestnih mer za kratkoročna posojila, na katero so vezani.

Je pa tozd doživljal že tudi boljše čase, saj so leta 1979 imeli kar 4 milijone ostanka dohodka. Lani so realizirali 1,28 milijarde celotnega prihodka in 69 milijonov dinarjev dohodka. Za bruto osebne dohodke so izločili 78 milijonov dinarjev (povprečni neto osebni dohodek je bil 35.663 dinarjev), obresti za obratna sredstva pa so znašale kar 82 milijonov dinarjev. Vsi ti podatki kažejo, da bodo v Cerknici dobili še precej sivih las, preden bodo, ob sedanjih maržah in obrestih, uspeli uresničiti svoj cilj — lastna obratna sredstva ter ostalek dohodka.

Mercatorjevec — sekretar svetovnega kongresa

Andrej Dvoršak

Najuglednejši kuharji sveta se bodo zbrali na Bledu

Od 16. do 21. junija bo na Bledu 22. svetovni kongres Združenja kuharskih mojstrov. Sekretar organizacijskega komiteja te, v svetu nadvse ugledne in za turizem zelo pomembne prireditve je Anton Strajnar, kuharski mojster, hotelir in ekonomist, ki je postavil na noge »Jugoslovanski klub« v Bagdadu, danes pa je zaposlen v sektorju M-Mednarodne trgovine za Bližnji vzhod.

»Z razvojem turizma in povečanim številom potovanj po različnih deželah se je v kuharskih krogih pokazala nujnost po spoznavanju prehrabnih navad in

običajev različnih dežel. Prav od kuharja v hotelu ali restavraciji je v veliki meri odvisno, ali bo gost zadovoljen ali ne. To so bili razlogi, zaradi katerih je bilo leta 1929

v Parizu ustanovljeno mednarodno kuharsko združenje, ki so ga imenovali Svetovna kuharska federacija. Njen ustanovitelj je bil August Escaulier, edini od vseh kuharjev na svetu, ki so mu rojaki v rojstnem kraju postavili spomenik,« opisuje zgodovino svoje profesionalne organizacije Anton Strajnar.

Escaulier je bil po poklicu pravnik in kuhar, njegova družina pa je imela več hotelov. Napisal je tudi več kuharskih knjig, ki so še danes cenjene.

Jugoslovanska sekcija, v katero je včlanjenih okoli 800 kuharjev, je bila sprejeta v Svetovno kuharsko federacijo na kongresu v Ženevi, leta 1968. Anton Strajnar je bil štiri leta njen sekretar in predsednik. Na tem mestu ga je nasledil Janez Lenček iz Grand hotela Toplice na Bledu. Oba sodita med vrhunske kuharske strokovnjake v Jugoslaviji, izjemno velik ugled pa uživata tudi v tujini. Dobršen del zaslug, da bo kongres v Jugoslaviji, lahko pripišemo njuni aktivnosti in odlični kuhinji jugoslovanske kuharske ekipe, v kateri so poleg njihji še Stevo Karapandja, Hasen Vilič in Duško Jovanović. Ekipa na mednarodnih svetovnih tekmovanjih osvaja najvišja mesta, denimo zlato medaljo za potico in sirove štruklje ter kompletno kosilo za 100 oseb, sestavljeno iz narodnih jedi vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Anton Strajnar sam je na kuharskih tekmovanjih v tujini za svoje dosežke dobil okoli 30 medalj!

Svetovni kongres kuharske federacije je za nas izjemno pomembne, saj se bodo na njem zbrali najplivnejši svetovni kuharji, hotelirji in turistični delavci, katerih beseda pomeni več kot še tako dobra reklamna akcija. Zato je tudi borza za organizacijo kongresa vedno izjemno težka, konkurenca pa velika.

Neposredno bomo s kongresom zaslužili okoli pol milijona dolarjev — toliko bodo plačali udeleženci za kotizacijo, še večje učinke pa bomo dosegli, če bomo znali pravilno predstaviti izdelke naše prehrabne industrije.

Na kongresu se bo predstavil tudi sozd MERCATOR-KIT. Kako bo izkoristil priložnost, bomo videli že v prihodnjih mesecih.

— Za zbornice delavcev prosim pripravite 800 izvodov poslovnega poročila, tisoč škatlic aspirina in nekaj apaurina!

Zaključci, usvojeni na 10. sednici Radničkog saveta SOUR-a, 14. maja 1986. godine

1. Zaključci, usvojeni na prošloj, 9. sednici, u celini su realizovani. Agrokombinat Krško je nakon postupka usaglašavanja dao saglasnost o udruživanju sredstava za financiranje programa koordinacionog odbora za rekreaciju i sport SOUR-a i nagrade SOUR-a »MERCATOR-KIT«.

Usvojene su informacije, odnosno izveštaji o poslovnim rezultatima SOUR-a, postignutim u 1985. godini, o radu Radne zajednice SOUR-a u godini 1985, kao i o poslovnim rezultatima SOUR-a za period januar-mart 1986.

3. U vezi sa gubicima u nekim od organizacija udruženog rada, stručne službe Radne zajednice SOUR-a i Mercator-Interne banke bile su zadužene da formiraju komisije koje treba da ustanove uzrok za gubitke, izkazane o periodičnim obračunima za prvi kvartal ove godine. Komisija će posetiti sledeće članice u SOUR-u: Mercator-Kmetijsko gospodarstvo Kočevje; Mercator-Ljubljanske mlekarne, OOUR Posestva; Mercator-Hoteli gostinstvo, OOUR Jelka Hrastnik; Mercator-KŽK Gorenjske, OOUR Klavnica Jesenice i Mercator-Kmetijska zadruga Črnomelj. Isti zaključak se odnosi i na stalnu komisiju Radničkog saveta koja prati poslovanje Mercator-Agrokombinata Krško, OOUR Poljedelstvo meso.

4. Od 15. maja 1986. godine dalje su usluge sektora za AOP u Radnoj zajednici skuplje za 20 %.

5. Na osnovu zaključka o pripremi godišnjeg planskog akta SOUR-a za 1987. godinu počinju pripreme za planiranje na temelju poslovnih rezultata članica SOUR-a u prvom polugodištu 1986. godine.

6. Izmenjen je godišnji planski akt SOUR-a za 1986. godinu u glavi »Investicije«, i to za Mercator-Rožnik, OOUR Grmada; Mercator-Blagovni center i Mercator-Izbira Panonija, OOUR Zaščita.

7. Imenovana je komisija za pregled investicionih programa u sastavu:

Jelka Aljančič, Mercator-KŽK Gorenjske
Jože Čandek, Mercator-Rožnik
Jože Časl, Mercator-ZKZ Mozirje
Martin Jager, Mercator-Konditor
Darja Kunc, Mercator-Mednarodna trgovina
Peter Markovič, Mercator-Hoteli gostinstvo
Edita Žiberna, Mercator-Nanos
Lea Kastelic, Mercator-Ljubljanske mlekarne
Stručne službe u Mercator-Internoj banci moraju pripremiti metodologiju za ocenjivanje investicionih elaborata.

8. Radnički savet je ustanovio da predlog samoupravnog sporazuma o udruživanju sredstava zajedničke potrošnje nije usvojen. Van snage se stavlja dosadašnji pravilnik o formiranju i korišćenju sredstava solidarnosti zajedničke potrošnje SOUR MERCATOR.

Radnički savet nalaže Mercator-Internoj banci da organizacijama koje nisu formirale sredstva za izplatu regresa za godišnji odmor, na njihov zahtev odobri odgovarajuće pozajmice za lične dohotke (umesto regresa). Pozajmicu može koristiti ona organizacija koja iz objektivnih nije ustvarila toliki dohodak da bi mogla formirati fond zajedničke potrošnje barem za izplatu regresa za godišnji odmor svojih radnika;

– ako ne izplaćuje, odnosno nije izplati i pretekloj godini više prosečne lične dohotke i zajedničke potrošnje na radnika od prosečnih ličnih dohodaka i zajedničke potrošnje na radnika u SOUR-u MERCATOR-KIT i svoje pod grupe djelatnosti u SR Sloveniji u pretekloj godini;

– ako u svom poslovanju i sprovodi zajedničku poslovnu politiku SOUR-a;

– ako je pripremila sanacioni program odnosno program za uklanjanje poremećaja. Kredit se odobrava za period od najviše tri godine sa kamatnom stopom od 10 %. Odobreni kredit se formira u visini 20 % prosečnog neto ličnog dohodka na radnika u privredi SR Slovenije u protekloj godini.

9. Na osnovu samoupravnog sporazuma o trajnoj poslovnoj saradnji i udruživanju rada i sredstava medju organizacijama na veliko in organizacijama na malo u SOUR-u, usvojeni su sledeći stepeni za razporedjivanje zajedničkog prihoda za 1985. godinu, i kao stepeni akontacije za 1986. godinu:

– prehrambeni proizvodi i artikli dnevne potrošnje
– sveže voće i povrće
– tehnička roba, građevinski materijal, građevinska keramika, guma
– steklo, porculan, keramika

Odluku o razporedjivanju ukupnog prihoda OOUR na veliko dužne su da izvrše u roku 15 dana od dana usvajanja odluke, i da kao akontaciju prema usvojenim stepenima za 1986. godinu, razporede ukupan prihod na dan 30.6., 30.9. i 31.12.1985. godine.

10. Usvojena je inicijativa za izmenu i dopunu navedenog sporazuma.

11. Nagrade SOUR-a MERCATOR-KIT za 1985. godinu dodeljuje se:

Mercator-Mednarodni trgovini
Mercator-KŽK Gorenjske, OOUR Agromehanika
Mercator-Izbira Panonija, OOUR Zaščita
te radnicima i poljoprivrednim proizvođačima:
Janezu Barbariču iz Mercator-KZ Krke, OOUR Agrooskrba Škocjan

Janezu Klemencu, poljoprivredniku Mercator-Kmetijske zadruge Logatec
Ludviku Campi, Mercator-Rožnik,
Brunu Miklavcu, Mercator-Trgoavto,
Aloju Petku, stočarskom radniku u Mercator-Ljubljanske mlekarne, OOUR Posestva,
Izidorju Potočniku, Mercator-Rožnik, OOUR Savica
Konradu Šintlerju, Mercator-Blagovni center,
Danici Štrojs-Bevc, Mercator-Kmetijski kombinat Sevnica.
Odluku o dodeljivanju je Radnički savet usvojio zajedno sa obrazloženjima.

10. sednica Radničkog saveta SOUR-a – 14. maja 1986. godine

Vesna Bleiweis

Koliko dugo toliko dobrih da mogu potpomagati slabije?

Udaljenost poslovnih rezultata za 1985. godinu bila je, po svoj prilici uzrok da delegati o njima nisu govorili više. Mnogo je življa bila diskusija o položaju krajem marta ove godine. Udruživanje sredstava zajedničke potrošnje na osnovu sporazuma neće se realizovati; organizacije bez tih sredstava će sredstva za izplaćivanje regresa za godišnji odmor svojih radnika moći da prime u drugoj formi. Odlučeno o nagradjenim radnicima SOUR-a.

Poslovni uspesi SOUR-a u prvih tri meseca ove godine, a naročito gubici, traže zaoštrjen pristup u njihovom razmatranju. Uz-

Ima nešto važno

danje u solidarno pokrivanje gubitaka u SOUR-u očigledno usplavljuje i ne doprinosi ka sanaciji i odgovornosti gubitaka prema sanatorima. Pri tome se valja upitati, kao što je pitanje postavio delegat iz poljoprivredne zadruge Stična: »Koliko dugo će nas biti, u ovakvim uslovima privredjivanja toliko dobrih, koji mogu potpomagati slabije? Trend brige za one, loše mora se preokrenuti u brigu za one koji uprkos podjednakim uslovima za privredjivanje postižu dobre rezultate. Pozivanje na uticaj činilaca svih vrsta van organizacije često je samo fasada za prikrivanje neznanja i okoštaloosti. Upravo ovo dvoje pokazalo se prilikom analize poslovnih rezultata prvog kvartala, kada je od 99 organizacija koje su imale mogućnost da izkoriste olakšice pri obračunavanju ubrzane amortizacije, to iskoristilo samo 30 organizacija. Zbog neznanja i okoštaloosti u izradi bilansa darovali smo eraru (državnoj blagajni) 26 starih milijardi! Divan dar za Balkanske igre!

I odnosi izmedju sredstava poslovnih fondova i sredstava za lične dohotke su zabrinjavajući. Ova nesrazmernosti doslovno izazivaju da se državna administracija uplete i pokuša obuzdati valj inflacije. Smirenost u oblasti razpodele sredstava za lične dohodke ne treba da bude suviše, rekao je predsednik Poslovnog odbora SOUR-a, komentirajući poslovne rezultate kvartala. Skrenuo je pažnju delegati-

ma Radničkog saveta da u svojim organizacijama posvete veću pažnju i stručnom radu u službama odgovornim za sastavljanje bilansa. Posebne stručne ekipe radnika Radne zajednice SOUR-a i Mercator-Interne banke će posetiti one organizacije, u kojima gubici u prvom kvartalu nagoveštavaju trajnije probleme, odnosno u kojima su oni već trajne prirode.

Izveštaj o radu Radne zajednice SOUR-a u 1985. godini delegati su osvojili bez primedbi. Verovatno će diskusija o sredstvima za nju biti krajem godine življa – kome će ovakav komentiran prijem koristiti u to vreme? Ni Radnoj zajednici, koja se može zbog pasivnosti članica SOUR-a uspraviti, ni članicama SOUR-a koje o kvalitetu, sadržaju i obimu izvršenog posla nisu spremne glasno progovoriti. Za bolji rad Radnje zajednice bila bi dobrodošla svaka sugestija, a pre svega objektivna i konstruktivna kritička ocena.

Radnički savet je imenovao posebnu komisiju za pregled investicionih programa. Zadaci komisije nisu jednostavni, stoga komisija treba da radi prema metodologiji koju treba da pripreme stručnjaci Mercator-Interne banke. Uz ovako tekuće promene planskih akata ova komisija biće i te kako potrebna, ako bude nastojala da argumentuje sve investicione programe prema jednakim kriterijumima i ne izključivo prema načelu »menjam kuću za laka seljačka kola«.

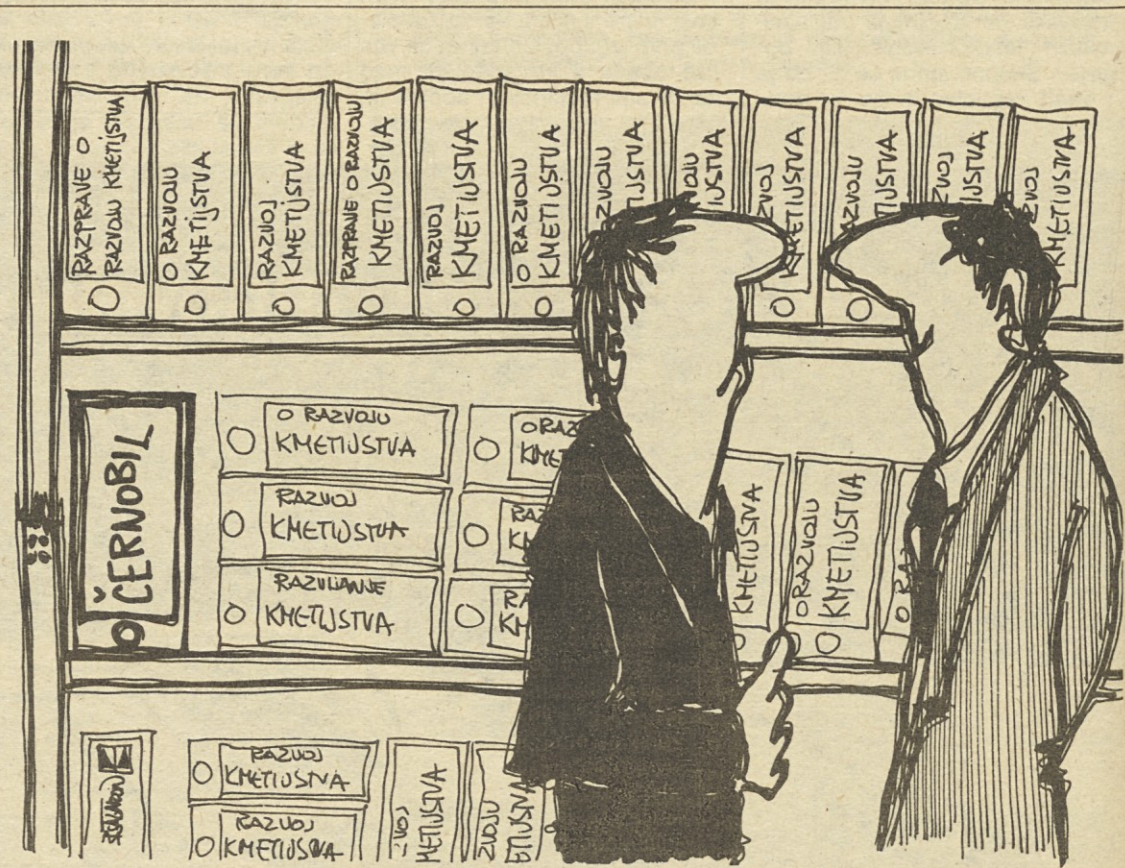
Već javna diskusija o predlogu sporazuma o udruživanju sredstava zajedničke potrošnje pokazala je da nema prave spremnosti za usvajanje ovog akta. Organizacije će do sredstava za regres za godišnji odmor doći kroz druga vrata. U istinu, kucanje na njih biće donekle skuplje, jer se radi o kreditima u obliku sredstava za lične dohotke ali će, uprkos tome, odgovarajuća 10 % kamatna stopa izrav-

nati i ovaj negativni efekat drukčije odluke. Iz naslova ovako dodeljenih sredstava (kredita) će dohodak Mercator-Interne banke, kojeg razpodeljuje svojim članicama, biti nešto niži, ali lakše može bez njega nego bez neposrednog udruživanja sredstava zajedničke potrošnje. Solidarnost je, prema tome, ušla i na druga vrata, do duše ukrašena sindikalnim rečnikom, ali je bitno – da jeste.

Razporedjivanje ukupnog prihoda izmedju organizacija na veliko i organizacijama na malo prema stepenima, izračunatim na osnovu završnih računa učesnika sporazuma o trajnoj poslovnoj saradnji i udruživanju rada i sredstava, svake je godine tvrd orah. Konačni stepeni in stepeni akontacije mora da budu ostvareni na osnovu sporazuma, bilo da je on dobar ili loš. Često inicijative za izmenu ovog akta završile su na tome da već nekoliko godina imamo jednak tekst sporazuma. Da li će inicijativa, koju je za izmenu ovog akta osvojio Radnički savet, doneti nešto bolje? Zar nije »kupovina na veresiju« još uvek navika trgovaca?

Odlučeno je o nagradjenima o SOUR-u. Odbor za podeljivanje nagrada imao je težak zadatak. Na proveru nisu bili samo pravilnici i metodologija za otvrdjivanje najprimernijih, već i savest, poštenje i stručna informisanost svakog od članova odbora. U svome radu, odbor je bio prinudjen samom sebi postaviti nekoliko pravila igre, kako bi mogao izvršiti izbor kandidata koje je predložio u potvrđivanje Radničkom savetu.

Radnički savet se saglasio sa svim njegovim predlozima, a isto tako i sa obrazloženjima za njih. Svečana podela nagrada SOUR-a održaće se 21. juna u Kranju povodom dana Mercatora, na zajedničkoj sednici Radničkog i Poslovnog saveta SOUR-a i Koordinacijskog odbora sindikata SOUR-a.

– Ti je sedaj jasno, da mi nismo krivi za premajhen razvoj?!

Mercator Jelša praznuje tridesetletnico

Tanja Fürst, Andrej Dvoršak

Nove trgovine z odrekanjem zaposlenih

Občinski ljudski odbor je z odločbo z dne 7. maja 1956 ustanovil trgovino Zarja s sedežem v Šmarju pri Jelšah, ki je v svojem sklopu imela tri poslovalnice. Leta 1959 so se ji pridružile še tri in nato še dve trgovski podjetji — Bistrica ob Sotli in Podčetrtek. V naslednjih letih pa še trgovski podjetji Kozje, Izbira Rogaška Slatina in Donat Rogatec. To je bilo jedro, iz katerega se je razvila današnja organizacija.

Denarja v tistih časih ni bilo in trgovina se je prebijala s posojili grosistov. Na kakršenkoli razvoj ni smel nihče niti pomisliti. Položaj je bil še težji zato, ker so vse poslovalnice bile v najemnih prostorih. S takšnimi težavami se je nekdanja Zarja ubadala vse do leta 1963, ko se je izoblikovala delovna organizacija Jelša.

Dolgoletni sindikalni delavec, ki je bil v organizaciji od vsega začetka, Ludvik Mesarec je svojim mlajšim tovarišem rad pripovedoval o nastanku imena: »Hoteli smo ime podjetja, takšno, ki bo imelo korenine globoko v slovenski zemlji in bo prijetno za uho... Odločili smo se za Jelšo — drevo s temnozelenimi listi, v barvi, ki je znak klenosti in razvoja. Za drevo, ki hitro raste in ima mogočno krošnjo ter čvrste korenine...«

Nova organizacija si je takoj na začetku zastavila zelo pogumne načrte. Konec je bilo razmišljanj o razvoju, jadikovanj nad majhnostjo in pomanjkanjem denarja. Mladi ambiciozni delavci so se oprijeli reka, da »cagav fant punce ne dobi«!

Začeli so z reorganizacijo svojih poslovalnic, posodabljanjem in širjenjem ponudbe ter gradnjo novih marketov v Rogaški Slatini, Kozjem, Lisičnem, Mestinju, Bistrici ob Sotli in Rogatcu. Istočasno so zgradili samopostrežne trgovine na Kristan vrhu, Zibiki, Šentvidu in drugih krajih občine Šmarje pri Jelšah, v samem Šmarju pa trgovsko-gostinsko središče Šmarski hram.

Vse to jim je uspelo s pritrgovanjem pri osebnih dohodkih delavcev, kar je v precejšnji meri vplivalo na osip delavcev, ki se je umiril šele v zadnjem obdobju, ter z združenimi sredstvi članic sozda Mercator, brez katerih ne bi bilo na Kozjem toliko novih trgovin.

Na trgovini v Bistrici ob Sotli lahko vidimo veliko tablo z napisom, ki pravi, da je bila trgovina zgrajena z denarjem vseh članic sozda ter pomočjo drugih organizacij in bank. Žal prav ta trgovina zadnja leta ne posluje najbolje, kar je posledica drastičnega zmanjševanja kupne moči tam-

Vse trgovine so izjemno skrbno vzdrževane, kar priča o primernem odnosu delavcev do družbenih sredstev, o visoki zavesti in tudi o tem, da naložbe v takšnem kolektivu niso proč vržen denar.

Kar zadeva izgube, dodajamo, da se pojavljajo v zadnjem času predvsem v trgovinah z gradbenim materialom in železnino, kjer prodaja izredno hitro upada. Manjše podeželske trgovine, ki so se več let otepale z izgubo, kot denimo Zagorje, Polje ob Sotli, Podsreda in Buče, so predali v zasebne roke, v veselje krajanov, ki so tako le obdržali trgovine in delavce M-Jelše, ki jim je zato ostajalo več dohodka.

Med pomembnejšimi dosežki ne smemo prezreti trgovinsko gostinskega središča Šmarski hram, kjer ima sedež tudi uprava delovne organizacije in je bil

Jubileji

Miloš Klajnšek — 30 let direktor M-Jelše

zgrajen po potresu. Zgradba ima 700 kvadratnih metrov trgovinskega dela in 2.000 kvadratnih metrov gostinskega s 27 ležišči, kar je ravno za polovico premalo, da bi lahko še bolje odigral svojo vlogo. Zato nameravajo prenočitvene zmogljivosti povečati. Te so sedaj zasedene 70-odstotno, s povečanjem bi se zasedenost izboljšala, predvsem na račun tujih gostov, ki se radi ustavljajo v nekoliko cenejšem hotelu, v neposredni bližini zdravilišča Rogaška Slatina. Ob tem v Jelši poudarjajo, da si žele in pričakujejo še večjega sodelovanja z Mercator-Turistom.

Ko govore o svojih razvojnih usmeritvah, na prvem mestu omenjajo razširitev trgovske stavbe v Rogaški Slatini, ker so sedanje zmogljivosti premajhne. Ugotavljajo, da bi lahko s povečanjem izbora blaga in specializirano prodajalno spominkov znatno povečali promet in z njim služek. Tujci, ki so stalni gostje Jelšinih trgovin, ob pestrejšem izboru spominkov predvsem povprašujejo po športnih pripomočkih. To jim bodo lahko ponu-

dili v novih prostorih. Skupaj s starimi bodo imeli kar 1.400 kvadratnih metrov prodajnih površin. V isti zgradbi bo tudi poslovna enota Celjske banke. Računajo, da bo naložba zaključena že do prihodnje turistične sezone.

Prav v dneh, ko praznujejo tridesetletnico, v taboru v Atomskih toplicah v Podčetrtku odpirajo prvo živilsko trgovino, za katero jim je prostore odstopila delovna organizacija TTG.

V krajevni skupnosti Sladka gora je Jelša kupila zemljišče in pripravila vso dokumentacijo, krajanji pa sami grade novo trgovino. Novo trgovino bodo letos odprli tudi na Vinskem vrhu, kjer so jim gasilci in krajanji odstopili del gasilskega doma.

Pravijo, da so to dovolj veliki zalogaji ob pičlih dohodkih trgovine, kjer so vse do lani zane-marjali življenjsko raven delavcev. Sedaj hočejo to nadoknaditi, ker se zavedajo, da bo le ustrezno nagrajen delavec delal tako, kot od njega pričakujejo kupci in njegova delovna organizacija.

Miloš Klajnšek ob ljubileju svoje DO

Andrej Dvoršak

Trideset let na čelu M-Jelše

V maju je delovna organizacija Mercator-Jelša iz Šmarja pri Jelšah praznovala 30-letnico uspešnega delovanja. V tem času nikoli ni imela izgub, razvila pa se je v najpomembnejšo trgovsko organizacijo svoje občine, katere meje po pomenu že presega.

Z M-Jelšo je tesno povezano tudi ime njenega direktorja Miloša Klajnška, ki jo vodi polnih trideset let, od ustanovitve dalje. Ob našem obisku je povedal naslednje:

»Danes, ko se oziramo na prehojeno pot, ugotavljamo, da je trgovina v obdobju 1956 do 1960 delovala v zelo težkih razmerah. Ni imela obratnih niti svojih osnovnih sredstev. Poslovala je s pomočjo posojil grosistov.

Do večjega razmaha trgovinske mreže je prišlo v naših krajih po letu 1963 z združitvami manjših trgovinskih podjetij. Leta 1969, po priključitvi Gostinskega podjetja, se je končalo obdobje organizacijskih premikov. Danes Mercator-Jelša s 47 poslovnimi enotami pokriva celotno območje občine«. Miloš Klajnšek je v teh letih prehodil vso strokovno pot, od trgovskega vajenca pri Zdolšku iz Šentjurja, do poslovodje, upravnika in direktorja.

Izkušnje, ki si jih je nabral takoj po osvoboditvi pri zasebniku v Šentjurju ter na to v Ljudskem magacinu v Celju ter Industrijskem magacinu v Štorah, kjer je ob delu dokončal Srednjo trgovsko šolo v Mariboru, so bile zelo dragocene, ko je kot devetnajstletnik postal poslovodja v Štorah. Sam je menil, da je še veliko stvari, ki jih mora trgovec poznati, če hoče uspešno opravljati svoj poklic. Zato je odšel iz Štor v Ljubljano, kjer je pri Merkurju dobil spoznal delovanje organizacije prodaje na debelo.

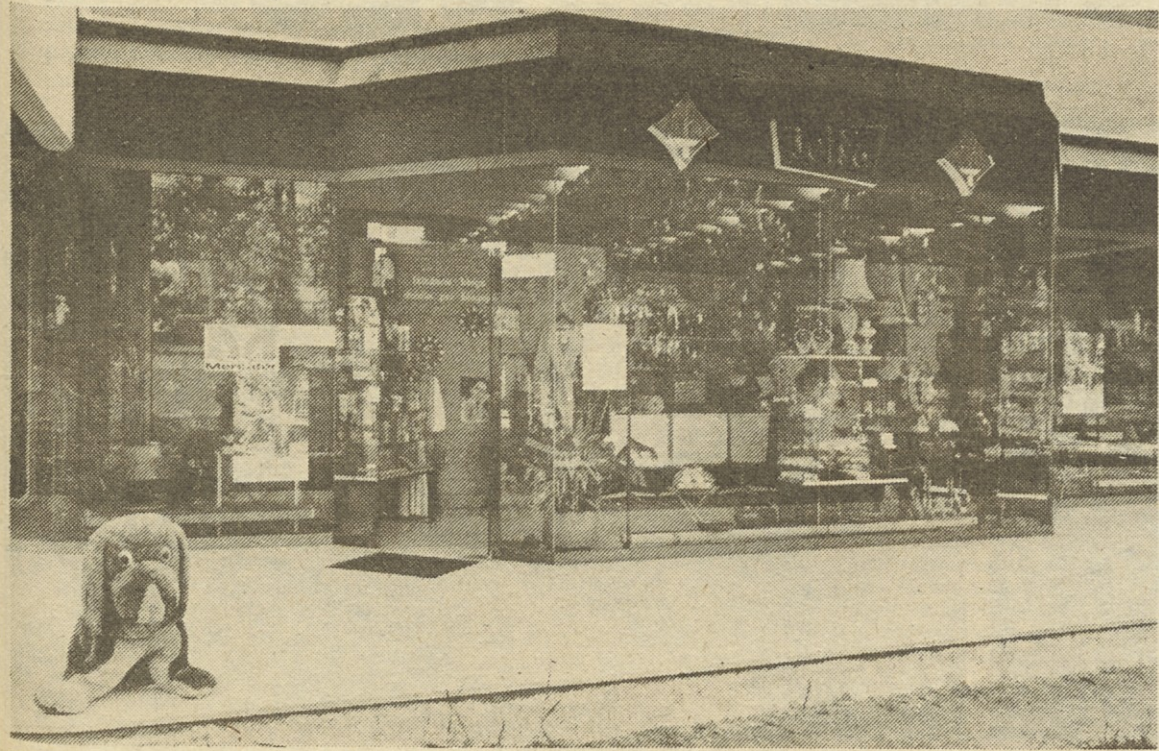
Dve leti za tem se je vrnil v Šmarje pri Jelšah in na pobudo tržnega inšpektorja Edija Završnika prevzel vodstvo trgovine, ki je pripadala trgovskemu podjetju Šmarje. To je bilo v stečaju.

Trgovina Zarja je kot samostojna enota s tremi delavci uspešno poslovala dobro leto, nakar so se ji priključile še posamezne poslovalnice različnih kombinatov. Postala je nosilec trgovske dejavnosti v občini in priključila so se ji vsa manjša trgovska podjetja: Rogatec, Bistrica ob Sotli, Kozje in Podčetrtek. Nastala je Jelša. Miloš Klajnšek je iz upravnika Zarje napredoval v direktorja Jelše.

Takrat so pričeli z reorganizacijami, delitvijo dela in specializacijo prodajalen. Leta 1959 so v Šmarju zgradili samopostrežno trgovino — tretjo samopostrežno na podeželju v Sloveniji. Za reorganizacijo, ki je mnogo let pozneje dobila svojo pravo potrditev, je Jelša dobila srebrno plaketo, Klajnšek pa diplomu Splošnega združenja trgovine pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Ta diploma je le eno izmed številnih priznanj, ki vise na steni direktorjeve pisarne. Med njimi sta tudi dve odlikovanji, ki ju je Miloš Klajnšek dobil z ukazom Josipa Broza Tita: Red dela s srebrnim vencem in Red zaslug za narod s srebrno zvezdo. Na Tita in Jovanko Klajnška vežejo posebni spomini, kar dokazuje slika visokih gostov in direktorja pri kosilu v njegovi delovni organizaciji. »Dan preden je položil temeljni kamen za nuklearko v Krškem, se je maršal ustavil pri nas na kosilu. To srečanje je eden mojih najlepših spominov«.

Ko se je Jelša dokončno oblikovala, je hotela svoje mesto najti v kakšnem večjem sistemu. Več let je bila v sozdanju Dobrina, ki pa ni odigral svoje vloge in je zato razpadel, Jelša pa se je leta 1979 vključila v sozd Mercator. »Če bi namesto v Dobrini bili že prej v Mercatorju, bi bile naložbe, ki smo jih načrtovali, že zaključene in ne bi imeli težav, s kakršnimi se ubadamo danes, ko zaključujemo že takrat načrtovane«, pravi Miloš Klajnšek, ki je ob pohvali tudi kritičen. Meni, da se blagovni tokovi znotraj sozda vse prepočasno razvijajo, za kar nosijo del krivde tudi grosistične organizacije. Te ne sledo dovolj hitro zahtevam in potrebam trgovine na drobno. Vendar pa ugotavlja, da se pri njih v zadnjem času položaj popravlja, kar daje upanje za hitrejšo povečevanje blagovnih tokov znotraj sistema MERCATOR-KIT.

Plišast kuža straži trgovino s spominki

Najuspešnejši trgovini M-Jelše

Andrej Dvoršak

Modrost prodaje na deželi

Med 47 poslovnimi enotami M-Jelše so delavci tega kolektiva še posebej ponosni na dve: Market v Mestinju in Manufakturo v Rogaški Slatini. Obe dosejata nadpovprečne uspehe ob povprečnih osebnih dohodkih zaposlenih, za kar imata nedvomno zasluge tudi poslovodji.

Market v Mestinju je bil zgrajen februarja 1979 in je po današnjih merilih s svojimi 300 kvadratnimi metri in desetinami delavci majhna trgovina; majhna, toda dobro založena z vsem, kar si kupci žele. Na oddelku instalacij imajo celo takšno blago, ki ga zaman iščeš po Ljubljani, Kranju in Mariboru, o čemer sem se lahko tudi sam prepričal.

Čeprav je Market Mestnje trgovina z mešanim blagom, kar 70 odstotkov blaga sestavljajo tehnični izdelki in gradbeni material. Da pri tem še vedno dosega pozitivne finančne rezultate, je pravo čudo, saj se ravno pri tehničnem blagu in železnini ter gradbenem materialu najbolj pozna padeč kupne moči.

Vinko Jagodič, ki sodi med najuspešnejše poslovodje svoje delovne organizacije, pravi, da je pač treba prisluhniti ljudem. Kot domačinu mu to ni težko, saj dobro pozna navade in želje svojih kupcev. Temu prilagaja izbor v trgovini. Ob prijazni postrežbi (prodajalci v njej še znajo reči »dober dan« in »hvala«, je to podlaga za uspeh. Med kupci je mnogo obrtnikov, ki tu kupujejo repromaterial in drugo blago, kar zelo vpliva na višino prometa.

Drugi del Jagodičeve filozofije prodaje je ta, da je znal obdržati vse tiste kupce, ki so v preteklih letih pri njem kupovali gradbeni material in si postavili hiše. Danes jim prodaja inštalacijski material, ko pa hiše dokončajo, jim »pomaga« pri opremljenosti. Zadovoljni so in trgovini ostanejo zvesti še nadalje, čeprav na drugem oddelku — z živili.

»To me je naučil Jože Drofenik, ki je bil poslovodja pred mano. Že v njegovih časih je bila to prodajalna z največjim prometom in slabo bi bilo, če bi zavezil vse, kar je moj učitelj naredil,« pravi Vinko Jagodič, ki meni, da je vsa umetnost dobrega poslovanja v nenehnem prilagajanju kupcem — tudi z delovnim časom, ki so ga v tej trgovini brez težav podaljšali za pol ure — kot so želeli potrošniki.

Rezultati: 2,8 milijona dinarjev prometa na zaposlenega v lanskem letu in 3,35 milijona dinarjev v prvih treh mesecih letošnjega. Količnik obračanja je 13, povprečni dohodek delavcev letos ob trimesečju pa okoli 65 tisoč dinarjev.

Drugi paradni konj M-Jelše je Manufaktura v Rogaški Slatini,

Jubileji

ki enako kot trgovina v Mestinju vsako leto dobi za uspešnost posebno priznanje. Žal ob našem obisku ni bilo poslovodje Alojza Šlogarja, da bi nam povedal, kje tiči skrivnost nadpovprečnih dosežkov. Najbrž njegovi odgovori ne bi bili drugačni kot Jagodičevi, saj je večšina trgovcev povsod enaka — le da pri nas zadnji čas nimamo pravih veščakov.

Manufaktura je bila nekoč oddelk Trgovskega doma v Rogaški Slatini, danes je samostojna poslovalnica, ki prodaja tekstil in galanterijo. Nadpovprečne uspehe dosega že več let, kar jamči dokajšnjo mero zanesljivosti tudi za prihodnje, ko bo trgovina povečana in bo imela še bolj pester izbor.

Lani je sedem delavcev Manufakture ustvarilo 1,28 milijona dinarjev prometa na zaposlenega, letos ob četrtletju pa 1,83 milijona dinarjev, medtem ko se njihovi osebni dohodki gibljejo med 50 in 70 tisoč dinarji.

Ob Marketu Mestnje in Manufakturi velja omeniti še specializirano trgovino spominkov v Rogaški Slatini, ki sodi med bisere spominkarskih trgovin pri nas. Zelo dobro jo poznajo tujci, kajti v njej lahko kupujejo vse od kristala do domačih vezenin. Le lesenih čapelj ni videti v njej. Trgovci menijo, da lahko turistu ponudimo precej bolj izvirne spominke, za katere lahko tudi več zaslužimo.

Vinko Jagodič pred »svojo« trgovino v Mestinju

Za spremembo nujna akcija celotne družbe

Andrej Dvoršak

Delovni čas ni problem le Mercator-Jelše

V Mercator-Jelši so se leta 1982, ko je prišlo do prvih resnejših kriz gospodarstva, odločili, da se takoj lotijo ustreznih ukrepov, s katerimi bodo izboljšali gospodarnost ter poiskali notranje rezerve, ki jih je trgovina, ob stalnem vpletanju upravnih posegov še imela.

Ustanovili so komisijo za delovni čas in stabilizacijska prizadevanja, ki še danes uspešno deluje in katere predlogi so znatno prispevali k ublažitvi težav, s katerimi so se v zadnjih letih srečali trgovci in gostinci.

»V komisiji so predstavniki vodstva, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Skupno iščemo najustrežnejših poti za reševanje težav, istočasno pa ugotavljamo tudi žarišča različnih problemov, da jih pogasimo, še preden zaplamejo,« pravi Tanja Fürst, vodja splošne kadrovske službe.

»Med težjimi nalogami sta bila poizkusa za urejanje delovnega časa in iskanje vzrokov za izgube v posameznih poslovnih enotah, njihovo spremljanje in iskanje ustreznih rešitev za odpravo izgub.

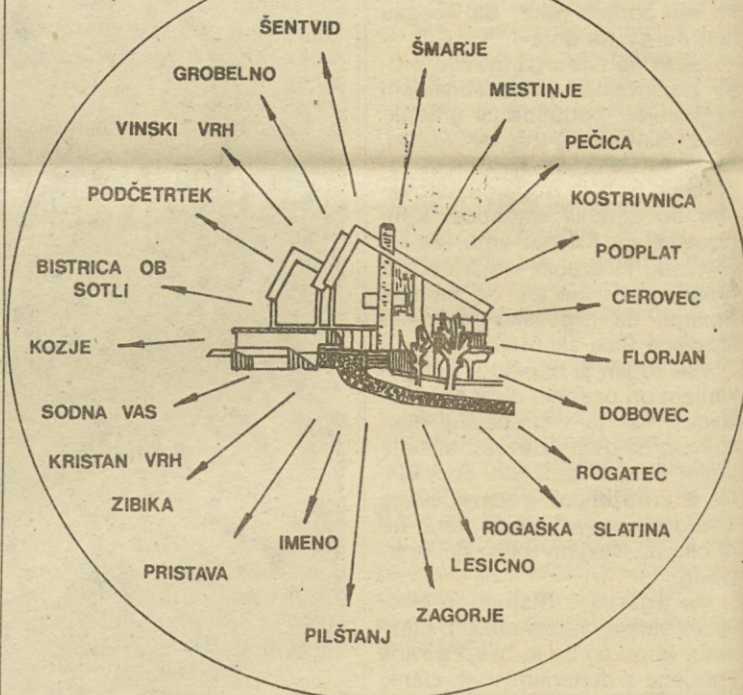
Če smo kritični, lahko rečemo, da kakšnih posebnih uspehov,

predvsem na področju urejanja delovnega časa, nismo dosegli. To je razumljivo, saj gre za poseganje v življenjski ritem delavcev in miselnost zadnjih trideset let, ko smo v naši družbi vsi zagovarjali neprekinjen obratovalni čas trgovin. Zato se tudi predlogi, najsi so še tako dobri, le stežka uveljavijo. Zavedati se moramo tudi, da je sprememba delovnega časa skoraj nemogoča, če naj bi veljala le za trgovine! Spremljati bi jo moral niz ukrepov v celotni družbi, ker bi bil le tako deljen delovni čas za delavca sprejemljiv.

Med uspehe naše komisije pa nedvomno sodi popis poslovalnic z izgubo. Vse te poslovalnice smo obiskali in pripravili paket ukrepov, ki jih je sprejel delavski svet. Vendar vsi ti ukrepi niso bili uresničeni, kajti za marsikoga so zelo boleči. Med njimi je bilo na prvem mestu zmanjšanje števila zaposlenih, hitrejša obračanja zalog in bolj prilagojena nabava pogojem prodaje.

Sicer pa v zadnjih treh letih v Jelši nismo zaposlovali novih delavcev, tako da se je naše število z upokojitvami in odhodi, zmanjšalo za 10 odstotkov. Posledica je boljši izkoristek delovnega časa in večja storilnost. Tudi v prihodnje se bo naša usmeritev poudarjala temu načelu, čeprav se zavedamo, da so naše največje rezerve še vedno v delovnem času, ki pa, kot rečeno, ne more biti in ni le problem Mercator-Jelše, je poudarila Tanja Fürst.

GLASILO

JELŠA

Za vse blago imajo v manufakturi premalo polic

V prodajalni spominkov v Rogaški Slatini prodajajo le najbolj kakovostno blago.

Morda ne veste

Meta Potočnik — sektor za industrijo

Živilska tehnologija stara vsaj 6000 let

Mnoge danes znane živilske tehnologije so ljudje uporabljali že pred tisočletji. Egipčanski hieroglifi, na primer kažejo pridelavo in predelavo mleka, gojenje žit in mletje v moko, fermentacijo zrnja za pivo in testa za kruh. Nekateri hieroglifi kažejo prekajevanje mesa in rib ter sušenje živil na prostem. Ob morju so nasoljevali meso in ribe.

Ljudje sicer niso vedeli, zakaj so te metode učinkovite, vendar so jih uspešno uporabljali več tisoč let. Ko so v začetku 17. stoletja prvi britanski naseljenci z ladjami potovali v Ameriko, so za svojo prehrano imeli prav takšna

konzervirana živila, kakršna so poznali Egipčani 3000 let pred našim štetjem. To so bila mleka, pečena, posušena, nasoljena in osladkana živila. Metode konzerviranja živil se skozi vseh 6 do 8 tisoč let niso dosti spremenile.

Nove brazde

Razvoj nosilk tehnologij

V začetku 19. stoletja so različne nove potrebe vodile v razvoj nosilk tehnologij. Ena pglavilnih nujnosti je bila oskrba osvajaških vojsk, ki so bile daleč od

doma. Eksplozivna rast prebivalstva in gibanje prebivalstva z dežele v mesta sta z razvojem industrializacije povzročila potrebe po velikih količinah hrane, ki jih je bilo treba enakomerno porazdeliti, tako krajevno kot časovno, skozi vse leto.

Prva novost po tisočletjih

Napoleon je ustanovil »Drustvo za spodbujanje nacionalne tehnologije«, ki je podeljevalo nagrade za nove tehnologije, koristne za Napoleonovo armado. Eno od nagrad je dobil Nicolas Appert, ki je razvil metodo shranjevanja hrane v zaprti posodi s toploto, kar danes imenujemo konzerva. Svojo metodo je objavil leta 1812 in tehnologija je v štiridesetih letih osvojila ves svet. To je bila prva novost v živilski tehnologiji po več tisoč letih.

Naslednjo tehnologijo so prav tako razvili v 19. stoletju, in sicer v Ameriki. John Gorrie, zdravnik oficir v ameriški mornarici, je deloval v zelo vročem in vlažnem klimatskem območju Floride. Njegov glavni problem je bila malarija. K metodi zdravljenja je sodilo tudi ohlajevanje bolnikov z ledom. Tega so takrat rezali iz zmrazjenih jezer Amerike in ga z ladjami vozili iz Massachusettsa na Florido. Led je bil zelo drag. Ker se je nekoliko spoznal na termodinamiko, je Gorrie pričel razmišljati o mehanskem načinu pridobivanja ledu.

Izum zamrzovanja

Prišel je do zelo preproste rešitve: zračna črpalka je omogočala tvorbo ledu z ustvarjanjem vakuumu. Postopek je patentiral leta 1850 in izdelal model naprave. New York Times je takrat objavil članek z naslovom: »Na Floridi je nekdo, ki misli, da lahko dela led bolje od Boga.«

Gorrijev sistem ni bil učinkovit, ker je uporabljal za kompresijo zrak, ki ima majhne entalpijske

sposobnosti. Tudi drugod po svetu so pričeli razvijati metodo za mehansko zamrzovanje. Glavni napredek je prinesla uporaba amonijaka namesto zraka. To je pripomoglo k razvoju zamrzovanja in Angleži so lahko pričeli voziti zamrznjeno meso iz Avstralije. V času populacijske eksplozije na Britanskem otočju je to pomenilo rešitev problema prehrane. Nadaljnji razvoj te tehnologije je pripeljal do izvedbe sodobnih industrijskih in gospodinskih aparatov.

Tehnologija umetnega sušenja

V začetku 20. stoletja so razvili tehnologijo umetnega sušenja, ker sonce ne sije vedno takrat, kot bi želeli. Nove potrebe po sušenih živilih so bile takšne, da bi za sušenje na prostem potrebovali preveč površin, pa tudi higijenski pogoji so pri takem sušenju slabši.

Tako so se šele po letu 1800, skoraj po 8000 letih, pojavile nove tehnologije: konzerviranje s toploto (sterilizacija in pasterizacija), ter umetno hlajenje, zamrzovanje in sušenje, na osnovi katerih so se s pomočjo novih znanj razvile različne specializirane tehnologije.

Z razvojem sodobnih znanosti, zlasti kemije, so se razvile in se še dopolnjujejo tehnologije izdelovanja raznih dodatkov, vitaminov, konzervansov in kemijsko modificiranih surovin, kar omogoča izboljšanje funkcionalnosti in prehranske vrednosti živil.

Neslutene nove možnosti daje razvoj biokemije in genetskega inženiringa, ki bo verjetno pripomogel k bistvenim spremembam v prehrani.

**Povzetek iz članka
v »Foodtechnology«,
november 1984**

¹ Entalpija: termodinamična količina, ki je enaka vsoti notranje energije in produkta tlaka s prostornino. Pri konkretnem tlaku je sprememba entalpije enaka dovedeni toploti. (op.1.)

Praznik v Preski

Andrej Dvoršak

V prizadevanjih za nadpovprečne dosežke v govedoreji

Kot vsako leto je bilo tudi letos v začetku maja v Osemenjevalnem centru Preska, ki je v sestavu Mercator-Kmetijskega zavoda Ljubljana, letno ocenjevanje plemenskih bikov rjave, črno bele, charolais in limousin pasme. Bike je pred več stoglavo množico obiskovalcev ocenjevala republiška komisija, ki ji je predsedoval prof.dr. Jože Frče, imenoval pa jo je Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pred radovednimi obiskovalci se je zvrstilo 75 bikov, kolikor jih je trenutno v osemenjevalnem središču. Štirinajst so jih uvrstili v tretjo kategorijo, to so biki s

končanim progenotestom, Norman, najstarejši bik v Preski, pa je uvrščen v elitni razred, saj njegovi potomci in potomke dajejo nadpovprečne rezultate. Z nje-

govim semenom je bilo doslej oplojenih nad 38.000 krav.

Po končanem ocenjevanju so predstavniki M-Kmetijskega zavoda z direktorjem Nacetom Lovšinom na čelu, izročili priznanja posameznim ocenjevalcem in kontrolorjem.

Kot je povedal Anton Grabljevec, vodja osemenjevalnega centra, je zbor delavcev med tridesetimi veterinarskimi tehnikami in veterinarji, ki so redno osemenjevali krave na področju M-Kmetijskega zavoda Ljubljana, dodelil priznanje vsem, ki so izvedli več kot 2.000 prvih osemenitev. Ta priznanja so prejeli: Ivan Zorc, Stane Kovačič, Vinko Ružič, Zlatko Sodja in Ivan Gavrilovič iz Veterinarskega zavoda Krim Grosuplje ter Miha Kališek iz Dolenjskega veterinarskega zavoda Novo mesto. Pravtako so priznanja prejeli delavci v mlečni kontroli: Jože Ivanc, Anton Pugalj, Anton Makše, Stane Palčič, Stefan Artnik in Marija Štrlekar.

Nekaj vtisov s strokovnega potovanja

Dr. Marija Rajčević

Izkušnje švicarske govedoreje

V mesecu aprilu je bila v Švici tretja svetovna konferenca rejcev rjavega goveda. Te konference se prirejajo na štiri leta v eni izmed držav z razširjeno rjavo pasmo govedi. Tako je bila prejšnja konferenca leta 1982 v Italiji. Ob takih srečanjih, kjer se zberejo živinorejci in strokovnjaki, je navadno pglavilna točka ocenitev razvoja pasme oziroma napredka, ki ga je dosegla živinoreja na tistem območju.

Ker je rjava pasma najbolj razširjena v Evropi, so se rejci združili v Evropsko združevanje rejcev rjave govedi. Združenje prav tako organizira redne konference vsako drugo leto in vsakokrat v drugi deželi članici. Tako je bila tudi Jugoslavija od 11 konferenc kar dvakrat prireditelj, leta 1969 in 1984. Dežela, ki organizira konferenco, priredi tudi razstavo plemenske živine, da pokaže svoje praktične dosežke. Ob letošnji konferenci v Švici je bila tradicionalna narodna razstava v mestecu Zug.

Švica sodi med vodilne dežele na področju reje kakovostne rjave pasme v modernem tipu. Ker tudi v Sloveniji zavzema rjava pasma pomembno — drugo — mesto sta ŽPS in Biotehniška fakulteta VTOZD za živinorejo organizirali za svoje članice ogled razstave. Od DS SOZD MERCATOR-KIT sva se je udeležila dva delavca. Ob tej priložnosti smo se hkrati nekoliko bolj seznanili s kmetijstvom v Švici, predvsem z govedorejo ter organizacijo nižjega kmetijskega solstva v Avstriji in Švici. Ogleдали smo si tudi dva obrata (kmetiji) z

rejo lisaste pasme krav, ki v Švici zavzema prvo mesto.

Kmetijstvo v Švici zaposluje le še 6 % vsega prebivalstva (leta 1900 ga je bilo še 31 %). Prav s takim deležem je udeleženo v državnem bruto produktu. Kar 53 % kmetijskih površin zavzemajo naravni travniki, delež pašnikov je 10 %, 10 % zavzemajo zasejani travniki, njive in vrtovi pa pokrivajo 25 % kmetijske zemlje. Z doma pridelano hrano si zagotavljajo le 66 % vseh potreb, zato načrtujejo, da bodo v prihodnjih letih povečali površine njiv in s tem stopnjo samooskrbe. Država znatno podpira pridelavo hrane.

Osnovni cilji švicarske poljedelske politike so:

- zagotoviti prebivalstvu kakovostno hrano po ugodnih cenah,
- varovanje, naseljene pokrajine in zdravega okolja,
- ohranjanje površin,
- ohranitev drobnega in razpršnega kmetijskega sestava in proizvodnje po vsej deželi.

Z navedenimi cilji morajo biti usklajeni vsi ukrepi, ki jih država sprejme. Najpomembnejši med ukrepi pa so naslednji:

- spodbujanje donosne proizvodnje,
- prilagajanje proizvodnje trgu,
- skrb za uravnotežen trg,
- zagotovitev dohodka kmetom.

Najpomembnejša kmetijska panoga je govedoreja, ki v skupni vrednosti kmetijske proizvodnje predstavlja 53 %, od tega mleko skoraj tretjino (32%) in meso petino (21%). Razvoj govedoreje načrtujejo predvsem z vidika smotne rabe naravnih virov in ohranjanja naravnega ravnovesja med rastlinsko in živinorejsko proizvodnjo. Edino možnost za gospodarno govedorejo vidijo v visokih pridelkih kakovostne krme, ki jo pridelajo na lastnem obratu ter kombinirani pasmi govedi, ki je sposobna zaužiti velike količine voluminozne krme za pridelavo mleka in mesa.

Švicarji redijo štiri pasme govedi, vendar prevladujeta simentalška pasma s 43 % vsega staleža in rjava s 40,5 %. Ker je bil naš obisk namenjen prav razstavi rjavega goveda, nekoliko več o tej pasmi:

strnjeno rejsko območje živine rjave pasme je v alpskem svetu — v Švici, južni Nemčiji, v Avstriji in Italiji, v Jugoslaviji in v Franciji — torej v goratem travniškem svetu dežel

srednje Evrope, od koder so jo izvažali še v druge dežele Evrope in na druge celine. Sedaj jo redijo v 40 deželah. Razširjena je tudi v severni, srednji in južni Ameriki, v deželah Afrike in Azije, v Avstraliji in Novi Zelandiji.

Že leta 1887 so v Švici ustanovili prvo zadrujo rejcev rjave živine, leta 1897 pa je že nastala švicarska zveza rejcev rjave pasme, ki deluje še danes. Pozneje so po švicarskem zgledu ustanavljali rejske organizacije za rjavo pasmo tudi v drugih deželah.

Že pred letom 1900 so rjavo pasmo iz Švice uvozili v Združene države Amerike in tam razvili ameriško rjavo pasmo. Danes mnoge evropske države oplemenjujejo svoje govedo z biki ameriške pasme.

Ker so izkušnje pokazale, da je rjava pasma zelo primerna za razvoj in napredek govedoreje v skromnih razmerah, ni čudno, da smo že v začetku tega stoletja začeli uvajati to govedo tudi k nam. Danes v Jugoslaviji delež rjave pasme predstavlja 6 % skupnega staleža govedi, vendar pa v Sloveniji 35 %, v Makedoniji 10 %, v ostalih republikah pa manj. Pri nas je reja te pasme razširjena po kraškem hribovitom svetu, od zahodne do vzhodne meje. V Sloveniji v resnici predstavlja podaljšanje posameznih območij iz Avstrije in Italije. Njena razširjenost sega na istrski polotok, gorato pokrajino Gorskega Kotarja in Liko. V ostale predele se je širila pozneje in v manjšem obsegu, kjer so plemenske telice kupovali v Avstriji. Nemčiji in pozneje tudi v Sloveniji.

Dežele, članice združenja rejcev rjave govedi, navajajo kot najbolj pomembni gospodarski lastnosti rjave pasme visoko mlečnost in prirejo mesa. Za rejski cilj so si zastavile povprečno mlečnost 6000 kg mleka na kravo na leto s 4 % tolišče in 3,5 % beljakovin. Odstotek beljakovin v

mleku je pri rjavi pasmi visok v primerjavi z drugimi pasmami. V primerjavi s črno belo pasmo ima mleko rjave pasme za 0,2 do 0,3 % večjo vsebnost beljakovin.

Nekatere dežele načrtno oplemenjujejo rjavo pasmo z ameriško rjavo, kar je pripomoglo k hitremu zvišanju mlečnosti krav in zvišanju mlečnosti prvesnic. To so začeli načrtno pospeševati v drugi polovici šestdesetih let in tako ravnamo tudi v Sloveniji. Na ta način je postala rjava pasma z izboljšano zmogljivostjo za mlečnost pomembna za intenzivno rejo in pridelavo mleka na kmetijah v travniških in hribovitih predelih.

Z nenehnim izboljševanjem rejskih razmer in tudi z oplenanjem z ameriško rjavo pasmo se je v zadnjem desetletju v vseh deželah članicah evropskega združenja rejcev močno povečala mlečnost krav, ješčnost, velikost ter skupna prireja mesa. Krave so težke od 600 do 700 kg, odrasli biki pa 1000 do 1200 kilogramov. Zmanjšal se je delež težkih telitev, manj je izgub pri teletih. Oplemenjene krave imajo bolj sorazmerno, obsežno in dobro pripeto vime s pravilnimi seski in boljšo molznostjo in mlečno vztrajnostjo.

Ker so živali v novem tipu sposobne konzimirati velike količine voluminozne krme, predstavlja v Švici v polletni sezoni paša oz. zelena krma pretežni del obroka, pozimi pa travna silaža, kakovostno seno ter pri proizvodnji nad 15 oziroma 18 kg mleka na dan dodatke močne krme (največkrat zmešane doma) z dokupljenim beljakovinskim krmilom. Obrobne travne površine izrabljajo s pašo plemenskih telic in bikcev za pitanje.

Pri pitanju dosegajo dnevni prirast 800 do 1200 g, njihov cilj pa je 1200 do 1300 g dnevno, pri čemer naj bi

Ukrepi M-Ljubljanskih mlekar po jedrski katastrofi
Metod Kopitar

Največ težav s krmo

M-Ljubljanske mlekarne, tozda Posestva, imajo svoje govedorejske obrate v občinah Grosuplje, Vič-Rudnik in Vrhnika. Po informaciji o povečani radiaciji na območju Slovenije kot posledici jedrske katastrofe v Černobilu, je veterinarska služba Veterinarske obratne ambulate že 30. aprila zahtevala prepoved paše vseh proizvodnih živali na vseh obratih tozda.

Kako se izvaja ta sklep je preverila komisija, v kateri so bili direktor tozda, tehnolog in veterinarji, že 1. maja med 3. in 6. uro zjutraj. Ugotovili so, da so upravni in delovodje dosledno izvajali navodila in na pašnikih tozda Posestva ni bilo nobene proizvodne živali. Istočasno so ugotovili, da na nekaterih posestvih nimajo več dovolj zaloga silaže in druge krme ter da so živali na obratih Boštanj in Brvarce, ki so se pasle že od 22. oziroma 26. aprila, sumljive ter da je zato potrebno preprečiti oddajo in mešanje mleka teh dveh obratov z drugimi. Mleko naj se odda v predelavo za sir Mlekarni Kočevje.

Istočasno so se dogovorili, da

kontaminirane živali zaradi pomanjkanja krme še naprej puste na paši, medtem ko so ukrep prepovedi na obratih Gmajnica, Bokalc in Verda, kjer se letos živina še ni pasla, še naprej dosledno izvajali. Te ukrepe so potrdile kot ustrezne tudi republiške in občinske službe ter organi.

Vsi ukrepi, ki jih je predlagalo vodstvo tozda skupaj z veterinarsko in tehnološko službo, so temeljili na dosežkih stroke in znanosti, pri čemer so upoštevali posebne posebnosti posameznih posestev.

Najvišja ugotovljena radiativnost mleka in mesa, oddana z obratov Bokalc, Gmajni-

ce in Verda, ves čas do 8. maja ni presegla vrednosti 32 becquerelov, da so bili vsi ti proizvodi primerni za prehrano.

Dobra povezava in sodelovanje tozda Posestva s štabi civilne zaštite in drugimi službami v občinah in republiki so omogočili tudi dobro obveščenost. Ta je bila še posebej pomembna zato, ker so ljudje videli pasočne se živali na posestvu Bostanj in Brvarce, niso pa vedeli za ukrepe, ki so to pašo ne samo opravičevali, temveč celo narekovali. Bilo je nemalo vprašanj v zvezi s pašo in vsakdo je dobil zahtevano pojasnilo. Informativna služba je vsakomur pojasnila, da so: »tozda Posestva s pravočasnimi ukrepi in strokovno triažo objektov, živali in zaloga krme zagotavljala, tudi za daljši čas, proizvodnjo neoporečnega mleka in mesa in za ta čas tudi nadzorovano in ločeno predelavo v sire vsega mleka tistih živali, ki so letos že bile na paši in, ki s pašo nadaljujejo.«

Nove brazde

Iz M-Kmetijske zadruga Krka, Novo mesto
Ing. Brigita Rifelj — vodja aktivov žena zadružnic

Delo aktivov žena zadružnic

Žene zadružnice so organizirane v štirih TZO Mercator-Kmetijske zadruga, Krka in sicer v TZO »Polje« Šentjernej; TZO »Agroskoba« Škocjan; TZO »Suha Krajina« Žužemberk in TZO »Kmetovalec« Novo mesto. Arhiv žena zadružnic v TZO vodi predsednica, delo med aktivni pa usklajuje vodja aktivov žena zadružnic.

Žene zadružnice so najbolj delovne v zimskem času, ko je na kmetijah največ časa za izobraževanje. Program aktivov je sestavljen iz izobraževalnega dela, strokovne ekskurzije, ogleda predstav v SNG Drama in Opera v Ljubljani in sodelovanja na razstavah kmečkih jedi.

V letu 1986 so si žene zadružnice ogledali igro Toneta Partljiča Moj ata — socialistični kulak in operno predstavo G. Verdija, Traviato. Tudi izobraževalni program smo že izpolnili. Poslušale smo zdravstveno predavanje o bolečinah v križu oz. hrbtenici. Organizirano je bilo osem kuharskih tečajev v krajih Dolž, Škocjan, Dolenjske Toplice, Novo mesto, Šentjernej, Šmarjeta in dva v Mirni peči ter trije tečaji šivanja in krojenja v krajih Mirna peč, Šentjernej in Škocjan. Zanimanje in udeležba na tečajih in predavanjih sta velika.

Vsako leto organiziramo v maju enodnevne izlete po Sloveniji. Žene pustijo za en dan skrb in delo doma ter se odpeljejo v različne kraje. Letos nas je pot vodila na Plitvička jezera, na morje v Portorož in Škofjo Loko. Ogledale smo si cistercijski samostan v Stični, šle z vodičem po Ljubljani, si ogledale Škofjo Loko, proizvodne prostore tovarne Beti v Metliki, rojstno hišo Ivana Cankarja na Vrhniki, hotelsko naselje Bernardin, kobilarno v Lipici, predvsem pa napredne kmetije na obiskanih področjih ter agromelioracijske predele. Udeleženk na teh izletih je bilo letos za devet avtobusov. Pri planiranju majskih izletov predvsem upoštevamo želje žena. Vedno

odhajajo domov z nasmehom in pesmijo.

Svoje delo prikažejo žene s kmečkimi specialitetami na raznih razstavah jedi in kmečkih praznikov. Letos sodelujemo konec maja v Šentjerneju na dnevu zadruga, septembra pa na državnem tekmovanju v oranju.

Z ene od razstav kmečkih dobrot. Fotoarhiv aktivna žena v M-KZ Krka

Program financirajo predvsem žene same. Nekaj sredstev dobijo iz občinskega sklada za intervencije v kmetijstvu, nekaj prispevajo TZO, nekaj naberejo s prodajo na kmečkih praznikih in razstavah. Vsaka članica plača tudi simbolično članarino. Najbolj delaven aktiv z največ članicami je aktiv žena zadružnic TZO »Polje« Šentjernej, ki ga vodi Jožica Kastelic s Pristave.

Z delom aktivov mislimo v tem obsegu nadaljevati in ga razširiti, vendar pa ostanejo nekatere želje zaradi zunanjih težav trenutno še neuresničljive.

Iz M-Kmetijske zadruga Krka, Novo mesto
Jože Kirm

Dan zadružnikov bo letos v Šentjerneju

Tradicionalni dan zadružnih delavcev in zadružnih kmetov bo letos v soboto, 31. maja popoldne na prostoru kluba za konjski šport v Šentjerneju.

To vsakoletno majsko srečanje članov in delavcev novomeške kmetijske zadruga je namenjeno medsebojnemu spoznavanju in utrjevanju kolektivnih in prijateljskih vezi.

Sindikalna konferenca zadruga je za pripravo srečanja ime-

novala pripravljalni odbor.

Najprej bo na vrsti kulturni spored, športne igre in tekmovanja, podelitev priznanj in nagrad za 10, 20, in 30-letno delo, noto pa je organizirana zabava, kjer bodo udeležence postregli s specialitetami naših mesarjev in

Obiskovalci prireditve bodo lep popoldanski dan lahko izkoristili tudi za ogled znamenitosti pokrajine pod Gorjanci, ob slikoviti Krki, znamenitega kartuzijanskega samostana v Pleterjah, bližnje Kostonjce in dosežkov v kmetijski pridelavi najuspešnejše temeljne zadružne organizacije »Polje« Šentjernej.

Vabimo vas, da nas obiščete!

Nadaljevanje z 9. strani

dosegli še dobro klavnost in klavno kakovost.

Tako v hribovitih travniških predelih postaja prireja mleka vse pomembnejša.

Ob letošnji razstavi v Švici, na kateri je bilo več kot 400 govedi — krav v različnih laktacijah, plemenskih telic in mladih pitanih živali, smo lahko ponovno ugotavljali, da so Švicarji z vztrajnim izborom uspeli doseči pri rjavi pasmi načrtovani rejski cilj: kombinirano pasmo s poudarkom na mleku. Ob našem obisku razstave rjave govedi v Zugu smo obiskali tudi sedež rejske zveze za rjavo govedo. Ogledali smo si središče za računalniško obdelavo podatkov iz nadzora proizvodnje in rodovniške podatke. Center v Zugu je telefonično povezan z računalniškim središčem v Zürichu. Obšli smo tudi laboratorije za analizo mleka, kjer letno analizirajo več kot dva milijona vzorcev nadzorovanih krav rjave pasme glede na vsebnost mlečne masti, beljakovin in sladkorja.

Še nekaj podatkov o simentalški pasmi: kot je že uvodoma povedano, je simentalška pasma v Švici po številu živali najpomembnejša goveja pasma. Glede na njene lastnosti — kombinirane mesno-mlečne pasme — so do leta 1960 močno zaostajali v mlečnosti. V zadnjih 25 letih pa so dosegli pomemben napredek. Za rejski cilj so si postavili: obdržati mesnatost in osnovo, izboljšati pa mlečnost, lastnosti vimena in sposobnost za konzumacijo krme. Začeli so z umetnim osemenjevanjem in oplemenjenjem z rdeče-belo holstajn frizijsko pasmo. Dosegli so obojestranski uspeh. Samo v zadnjih desetih letih so izboljšali mlečnost na kravo za 1016 kg na leto. V letu 1984/1985 so pri kravah v kontroli (181.867 krav) dosegli povprečno proizvodnjo 5382

kg mleka na kravo z 4,02 % mlečne masti in 3,25 % beljakovin. Pri tem pa ni zanemarljiv podatek, da nižinske kmetije dosegajo povprečje nad 6000 kg mleka na kravo letno, kar pa zaradi kontingentirane proizvodnje povzroča dodatne probleme.

Križanke z rdeče-belo holstajn frizijsko pasmo po mlečnosti presegajo čiste simentalke za blizu 600 kg mleka na kravo na leto. 70 % rodovniških krav je križank z 40 % deležem krvi rdeče-bele holstajn frizijske pasme. Strokovnjaki ocenjujejo, da njihovem rejskemu cilju — glede na proizvodnjo in tip živali — ustrezajo krave z do 50 % deležem RHF krvi.

OBISK NA KMETIJAH

O doseženih rejskih ciljih pri simentalškem govedu smo se prepričali z obiskom na dveh kmetijah, ki redita simentalško pasmo krav.

Kmetija Streit v Ustru redi na 40 ha kmetijskih površin 45 krav simentalške pasme v starem tipu. Krave so velikega okvirja in težke 700 ali celo 800 kg.

To je ena večjih kmetij, ki ima le 15 ha lastnih površin, ostalih 25 ha ima v najemu. 24 ha (60 %) površin uporablja za pridelovanje krme, na ostalih 16 ha pa pridelujejo poljske kulture. Pri kravah dosegajo letno povprečno proizvodnjo 6.038 kg mleka s 4 % tolačne in 3,5 % beljakovin. Do 18 kilogramov mleka na dan krmijo krave le z osnovno (voluminozno) krmo, ki se sestoji iz veliko sena (12 kg SS), travne in koruzne silaže. Pri proizvodnji nad 18 kg mleka na dan dokrmiljujejo z močno krmo, pri proizvodnji 25 kg na dan pa močno krmo še povečajo ustrezno hranilnim snovem iz 3 kg sena, ki ga odzamejo iz obroka. Na leto lastnik proda od 240.000 do 250.000 kg mleka. Pridelano mleko je po higieni zelo kakovostno.

Telice za remont vzreja kmet sam, telijo pa pri 30 mesecih starosti. Po rejskem načrtu mora osemenjevati 1/3 krav z mledi biki, 1/3 krav z elitnimi biki, 1/3 pa po svoji presoji. Kmet vzreja teleta intenzivno z mlekom do 6. meseca starosti. Na travnih površinah predelano seno je kakovostno, površine intenzivno gnoj na podlagi analiz zemlje.

Druga kmetija, v vasi Hörstetten pri Muhlhemu, ki leži na nadmorski višini 550 m, je poljedelsko-zivinorejska. Na 25 ha kmetijske zemlje kmet redi 20 krav in 28 glav mlade plemenske živine. Na 15 ha travnikov in pašnikov prideluje ob paši še kakovostno seno, 3,5 ha namenja krušnim žitom, ostale površine pa služijo za pridobivanje krmnih žit in drugih krmnih kultur.

Krave so križanke z rdeče-belo holstajn frizijsko pasmo. Letno pridelajo 7.500 kg mleka na kravo s 4 % tolačne in 3,3 % beljakovin. V čredi 20 krav nam je kmet posebej pokazal tri krave z 8.900, 10.000 in 11.000 kg mleka na leto in 3,9 % tolačne.

OBISK KMETIJSKIH ŠOL

Da bi štiridnevno potovanje strokovno kar najbolj izkoristili, smo že prvi dan naše poti po Avstriji obiskali nižjo kmetijsko šolo Rotholz v Zillertalu. Šola, ki je bila ustanovljena že leta 1878, ima tudi svoje posestvo, veliko 100 ha (50 ha gozda, 30 ha travnikov in 20 ha njiv in vrtov) in 150 glav govedi rjave in lisaste pasme, kar omogoča učencem, da opravijo tam tudi obsežen del praktičnega pouka.

Šola, ki ima dve — in triletni izobraževalni program, večinoma obiskujejo kmečki otroci, seveda tisti, ki nameravajo gospodariti doma na kmetiji.

To je splošna kmetijska šola, za katero je potrebna končana osnovna šola. Pouk poteka od oktobra do konca aprila, trenutno pa je vpisanih 230 učencev. Velik poudarek je na praktičnem pouku. Učenci imajo tedensko 9 ur obvezne delovne prakse; pri tem ima velik pomen učenje veččin in ročnih spretnosti, ki so potrebne na kmetiji.

Ko končajo to šolo, se absolventi lahko vpišejo v štiriletno kmetijsko-tehniško šolo, vendar to storijo letno le dva do trije učenci. Posebnost te šole pa je to, da absolventi po štirih letih prakse opravijo dopolnilni tečaj kot prvi pogoj za opravljanje mojstrskega izpita. Po uspešno opravljenem izpitu so mojstri in lahko na svojem posestvu sprejmejo vajence.

Šola tesno sodeluje z Univerzo kmetijskih znanosti na Dunaju, ki opravlja različne poskuse za potrebe npr. raziskovalnega raziskovalnega dela. Tako že 5 let proučujejo sposobnost zaužitja suhe snovi pri kravah lisaste pasme in križankah lisaste pasme z rdeče-belo holstajn frizijsko. Ugotovili so pomembno večjo sposobnost porabe suhe snovi pri križankah.

Šola obiskujejo večinoma fantje, saj je v rednem programu od 230 vpisanih učencev le 6 deklet, in še od tega dve iz Kenije. Kmečka dekleta z zanimanjem obiskujejo gospodinjstvo tečaje.

Šola prireja izobraževalne tečaje tudi za druge stroke, npr. lovce, gozdarje itd.

KMETIJSKA ŠOLA STRICKHOF PRI LINDAUU

Druga kmetijska šola, ki smo jo obiskali, je kantonalna kmetijska šola Strickhof. To je najstarejša švicarska kmetijska šola. Ustanovljena je bila leta 1853 v Zürichu, vendar so jo morali pozneje, zaradi širitve mesta,

preseliti v Lindau. Tudi ta šola ima za potrebe obvezne prakse svoje posestvo — 84 ha, nekaj ha gozdov, krave rjave pasme in križanke z ameriško rjavo pasmo. Tako kot šola v Rotholzu v Avstriji, tudi ta razvija dva programa izobraževanja: poklicno in strokovno.

Pogoj za poklicno izobraževanje je dve leti vajenske dobe, od tega eno leto obvezno na tuji kmetiji, kjer ima kmet — gospodar kmetije mojstrski izpit. Šolanje obsega 380 ur in se zaključuje z mojstrskim izpitom. Nadaljevanje te šole je zimska strokovna šola, ki traja dve sezoni po 17 tednov. Po drugem letu slušatelji opravijo izpit iz usposobljenosti za kmetovanje. Če se želijo absolventi strokovne šole nadalje šolati za kmetijskega tehnika, morajo opraviti poprej 10 — do 12 — tedensko pripravljalo šolanje, nato pa še šest semestrov rednega šolanja.

Posebnost te šole je njena tesna povezanost s kmetijami. Učitelji strokovnih predmetov morajo sodelovati v svetovalno pospeševalnem delu oziroma z neposredno prakso.

Ob našem kratkem obisku v Švici in Avstriji lahko sklenemo naslednje: Tudi žival z genetsko najvišjimi sposobnostmi je lahko obsojena na neuspeh, če ji rejec ne zagotovi najprimernejše oskrbe in krmiljenja. To lahko nudi samo rejec z ustreznim znanjem in motivacijo. Kako velik poudarek daje Švica prav izobraževanju kmetov in kakšno je zanimanje njih samih, da bi dosegli določeno znanje ter sprejemljivost za prenos višjih oblik znanja v njihovo gospodarjenje, se je kazalo tako na obisku kmetij in kmetijskih šol kakor na samih razstavljenih živalih. Vendar je to le eden od pomembnih dejavnikov, ki je prispeval k dosežkom švicarske govedoreje.

Zasebnika sta zadovoljna
Stane Jesenovec

Mercatorjevca naposodo

Lani smo v našem glasilu dvakrat opozorili na stik Mercatorja oziroma njegovih nižjih organizacijskih enot z zasebniki. Prvič smo opisali hotenja Marjete Susman, da bi okrepčevalnica »Brunarica« na Rakitni iz tozda Savica spet postala jedro turizma na tej priljubljeni planoti. Drugič pa smo omenjali Mercator v povezavi s trgovino v vasi Jezero pri Podpeči, ki jo je prevzel trgovec Albin Štih.

Pred dnevi smo obiskali Marjeto in Albina in skušali oceniti, kako sta videti njuna lokala sedaj, ter kaj ju veseli, kaj pa duši pri gostinško-turističnem oziroma trgovskem delu.

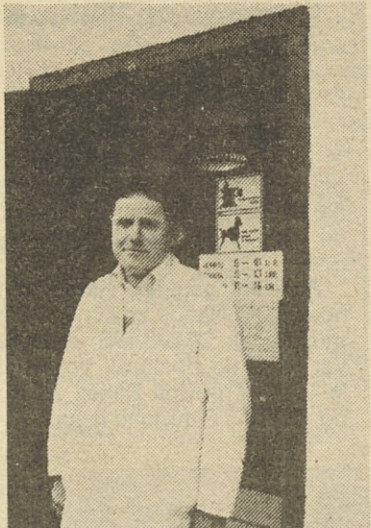
Priznati moramo, da smo bili že pri prvem stiku z njima zadovoljni z videzom prostorov, s katerimi gospodarita eno leto. Pa se ustavite z nami na Rakitni!

Marjetin mož, od nedavna tudi

se vse pogosteje odločajo, da bodo preživele na prostem ali v hišici prijetno popoldne ali večer. Zadovoljna sem s sodelovanjem s krajani, prav posebno pa še z lovci in ribiči,« je razkrila nekaj

»V tem letu sem opravila tudi gostinski tečaj, tako da s primerno postrežbo pijače in jedi – v času odstrela ob koncu tedna tudi lovske – lahko zadovoljim vse goste,« je s precejšnjo mero samozavesti dejala Marjeta Susman. Foto: Stane Jesenovec

»Ljudje imajo posebno radi 2.500 gramske hlebce domačega vrhniškega kruha,« je izluščil posebnost ponudbe trgovec iz Jezera Albin Štih. Foto: Stane Jesenovec

Okrepčevalnico »Brunarica« na Rakitni mi je pred dobrim letom razkazal Bine Otorepec iz M-Rožnik, TOZD Savica. Ko sem ga obiskal pred dnevi in mu »poročal« o izgledu tega lokala, je bil vesel, da so dobili tako marljivo najemnico. Foto: Stane Jesenovec

delavec v samostojnem osebnem delu Peter Janša – Susman, je hotel z zidarjem urediti hišico za godbenike ob plesni ploščadi nad jezerom. »Ljudje iz bližnje in daljne okolice zelo radi pridejo ob koncu tedna na plese pri naši brunarici. Pravijo, da jim je posebno všeč to, ker naši muzikantje igrajo predvsem domače viže,« je hitel utemeljevati potekajočo opravilo Peter. Ni pa pozabil dodati: »Glejte, spet so tu gugalnice, čolni na nožni pogon, balinišče in še nekatere razvedrilne naprave.«

Potem smo vstopili v »Brunarico.« Vetrolov, lesene pregrade pri sedežih na levi strani okrepčevalnice in litoželezni kamin so kot novinci v prostoru dokazovali, da si Marjeta resnično prizadeva, da bi lahko z delom prepričala tozde Savice, da je petletna najemna pogodba prekratka in bi jo veljalo po trajanju vsaj podvojiti.

»Sami lahko vidite, da se je marsikaj spremenilo v »Brunarici« in njeni okolici. Te izboljšave so seveda všeč občanom in stalnim gostom pa tudi skupinam, ki

poslovnih značilnosti podjetna obrtnica.

Kljub temu, da je nekoliko že očarana s svojim turistično – gostinskim poslanstvom v tej enkratni rakitniški pokrajini, snuje že nove načrte. Nekatere nam je celo zaupala: »S člani turističnega društva in ribiči namenjam trenutno največjo skrb jezeru. Če bo vse potekalo tako, kot smo se dogovorili, bo imelo konec maja čisto dno. To pomeni, da bo globlje tudi za dva metra. Očiščeno bo še bolj mikavno za sprehajalce po obali, za nočno plovbo s pomočjo javne razsvetljave, še posebno pa za ribiče, saj je v jezero obilo postrvi, klenov, ščuk, krapov in zlatih. V okrepčevalnici prodajamo tudi ribiške karte.«

Rakitničanka Marjeta se pripravlja celo na prvo srečanje ljudskih harmonikarjev iz Ljubljane in njene širše okolice. Če znate dobro vleči pisani meh »frajtonarice« in če imate pestro zakladnico ljudskih viž, ne pozabite to sporočiti Marjeti Susman, Rakitna 46, 61352 Preserje.

Mercatorjev mozaik

»Še vedno sem obdržal za krajane ter podkrijske popotnike in rakiške vikendaše ugoden delovni čas: od ponedeljka do petka od 8. do 18. ure, ob sobotah do 13. ure ter ob nedeljah med 11. in 16. uro,« je opozoril na prvo značilnost trgovec Albin. Predvsem za nedeljski delovni čas so mu številni hvaležni, saj pogosto reši lakote, predvsem pa žeje krajane, ki so imeli v soboto pri hiši delavce in mnoge izletnike.

»Vse blago, razen vrhniškega kruha, mi pripeljejo iz Mercatorjevega Blagovnega centra. Kot lahko vidite, je ponudba resnično bogata. Včasih mislim, da celo preobsežna. A kupcev je veliko in vse prodamo od dobave do dobave. Mislim, da je moja trgovina vabliva tudi zaradi tega, ker so kupci ugotovili, da imamo vedno sveža živila,« je razpredal o uspehu sogovornik in dodal: »Pri delu mi pomagata žena in hčerka. Če sta lani negodovali zaradi moje odločitve, da postanem zasebni trgovec, sta sedaj zadovoljni in razumeta mojo željo, da bi, če bi bilo potrebno, prevzel še eno ali dve vaški trgovinici.«

Nezadovoljni z delom SCT in njenimi kooperanti
Andrej Dvoršak

M-Emba bo dobila novo skladišče

Mercator-Emba na Slovencevi cesti v Ljubljani je imela, tako kot vsi ostali proizvodni obrati ob njej, ravno streho. V naših podnebnih razmerah pa takšne strehe prej ali slej popuste pred vodo in Embina ni bila izjema. Zato so se odločili, da jo popravijo oziroma poiščejo ustrežnejšo rešitev, s katero bi poleg »suhega stropa« pridobili še skladiščne prostore.

Načrt za izvedbo je pripravila Investa, nadzor pa je bil zaupan M-Tehni. Z gradbenimi deli so začeli lani avgusta, končana pa naj bi bila, vsaj tako piše v pogodbi, do 1. decembra istega leta! Danes, z več kot polletno zamudo, se končno bliža dan otvoritve, ki bo sovpadal s 30-letnico delovanja te organizacije.

Pogodbo o gradnji, ki so jo pomagale pripraviti ustrezne službe M-IB in Dušan Flajs (omeniti jih velja, ker je bila pogodba dobro sestavljena v korist naročnika!) so sklenili z SCT. Vrednost del je po pogodbi bila okoli 100 milijonov dinarjev. M-Emba je polovico plačala vnaprej ter si tako zagotovila material po cenah iz časa podpisa pogodbe, kar pomeni, da investicija kljub zamudam, za katere je kriv izvajalec s kooperanti, za Embo ne bo pomenila dodatnih podražitev.

Izvajalec del je bila SCT s kooperantom Klemos Lenart in Termiko Ljubljana. Ta dva sta tudi največja krivca za polletno zamudo in ogromno škodo.

Gradbinci so sredi lanskega poletja odprli »streho«, ki pa pred zimo ni bila pokrita in v tovarno je pozimi curljala voda. To pa še ni bil konec gradbenih dogodivščin M-Embe. Izvajalci gradbenih del kljub številnim opozorilom Embe niso postavili lovilcev snega in sneg, ki je padal z nedokončane strehe, je razbil napušč nad »rampami«. Škode je nad pet milijonov dinarjev, ki jih bo plačala SCT, oziroma njeni nesolidni soizvajalci.

Istočasno s skladiščem, v katerem bodo hranili embalažo za Benko-granulate in sladke prelive, so v Embi dvignili obe triton-ski dvigali do novih prostorov ter na dvorišču uredili površine za rekreacijo, ki jih bodo poleg delavcev lahko uporabljali tudi njihovi družinski člani in poslovni partnerji.

Pri investiciji so sodelovale članice sozda s 26 odstotki (združena sredstva). V novo streho in skladišče je med drugim vgrajenih 80 ton jeklenih konstrukcij in TRIMO-sendvič plošče, ki pokrivajo 2.500 kvadratnih metrov uporabnih površin, od katerih jih bo okoli 1.500 kvadratnih metrov namenjenih skladiščnim prostorom.

Izviran aranžma iz našega kraja je vabil k razstavljenim prigrizkom. Foto: Slavica Čušarek

Pokušina Mercatorjeve živilske industrije
Cvetka Debelak, TOZD Jelka Ribnica

Pri ponudbi pomemben tudi estetski videz

V četrtek, 20. marca je bil dan Mercatorja tudi v Ribnici. Uspeh je bil popoln, zaradi spretnih rok in sposobnih izvajalcev pokušine.

Na pokušini, ki je bila prvič v našem kraju, so imeli potrošniki priložnost spoznati najnovejše dosežke na področju prehrane industrije.

S široke mize pripravljenih prigrizkov so poskušali proizvode Mercator-Pekarne Grosuplje, ki je spekla francoski kruh. Z delikatesnim namazom, s hrenom in s papriko, ki ju je ponudila naša M-Eta Kamnik, smo ga obložili še z mesnimi izdelki naše tovarne iz Postojne. Odlični so bili izdelki proizvajalcev z Gorenjske. Poslali so jih Mesoizdelki iz Škof-

je Loke, in sicer gorenjsko zaseko, domačo klobaso, vikend in loško salamo. Mesna industrija iz Ljubljane je ponudila jetrno pasteto ter sirovo in bohinjsko klobaso. Za dekoracijo prigrizkov sta služili kislja kumarica in rezana paprika iz Ete. Precej novosti pri pokušini so pokazale M-Ljubljanske mlekarne s pestro izbiro sirnih namazov.

Za posladek je poskrbel Mercator-Konditor, ki je vsem že dobro znan. Spretno roke in domišljija so ustvarile obložen biskvit, prelit s Sladkim grehom. »Prav

nič ga ni bilo greh pojesti,« so menili pokuševalci.

Nedvomno smo s to prireditvijo pokazali naša hotenja – doseganje bolj kakovostne in pestre ponudbe. Vsi prisotni so imeli priložnost spoznati, da je pri ponudbi pomembna estetska dekoracija ponujenih izdelkov, pri čemer mora biti trgovec spreten, iznajdljiv in poznan posebnosti in prvenstveno kakovosti posameznih izdelkov.

Pred degustacijo smo se založili z vsemi izdelki Mercatorjeve prehranske industrije, ki je bila zastopana na pokušini. Marsikateri obiskovalec je po pokušini kupil izdelke v prodaji in upamo, da bo še nadalje ostal naš zvest potrošnik.

Poslovni uspeh
Edita Žiberna

M-Nanos v prvem četrtletju

Leto 1986 je prvo leto novega srednjeročnega obdobja. Splošni neugodni pogoji poslovanja z visoko obrestno mero se nadaljujejo tudi v letošnjem letu, inflacija pa bo dosegla najvišjo rast v zadnjih letih. Možnosti oblikovanja cen so v letošnjem letu v primerjavi s pretekli in predpreteklim nekoliko širše, vendar le v trgovini na debelo in drobno z živili, ne pa z neživili. To povzroča, da se povprečni odstotek dosežene čiste razlike v ceni na ravni delovne organizacije ni povečal v primerjavi s preteklim primerjalnim obdobjem. Doseženi rezultati poslovanja DO Nanos in TOZD v njenem sestavu so v prvem trimesečju 1986 v skladu s planiranim. To pomeni, da nadaljujemo tudi v letošnjem letu z ukrepanjem za izboljšanje storilnosti, gospodarnosti in donosnosti.

Ce upoštevamo objavljene rasti cen za prvo trimesečje 1986 za trgovino na debelo in drobno (okrog 80 %), je fizični obseg prodaje trgovskega blaga v DO večji kot v preteklem primerjalnem obdobju za 17 %. Nekoliko hitreje od prodaje je naraščal dohodek, ki se je zvišal realno za dobrih 23 %, na zaposlenega pa, zaradi 2,6 % zvišanja števila zaposlenih po urah, za 20 %. Čisti materialni stroški so naraščali v trgovinskih tozidih 8,8 % počasneje od rasti celotnega dohodka, drugi stroški poslovanja pa za 10 %, ker so zaostajale obresti za posojila za obratna sredstva za skoraj 17 %. Vse to je vplivalo na izboljšanje gospodarnosti poslovanja oz. povečanje celotnega

prihodka v primerjavi s porabljenimi sredstvi.

Donosnost poslovanja se je v prvem trimesečju 1986 izboljšala v primerjavi s preteklim primerjalnim obdobjem za 17 % in dosegla 7,25 din dohodka na 100 din povprečno porabljenih poslovnih sredstev. Povprečno uporabljena poslovna sredstva so namreč naraščala za skoraj 27 % počasneje od rasti dohodka, ker so povprečne zaloge naraščale skoraj polovico počasneje od rasti prodaje trgovskega blaga in ker so v tem obdobju le delno, glede na plan naložb vlagali v maloprodajne in proizvodnje zmogljivosti. Ker so se zaloge trgovskega blaga v prvem trimesečju 1986 obrnile 0,67-krat

hitreje kot v obdobju, ki ga primerjamo, oz. ker se je obrat skrajšal za skoraj 10 dni, smo potrebovali za cca din 690 milijonov manjši obseg kratkoročnih premostitvenih posojil za pokrivanje zalog. To pomeni, da smo imeli na ta račun okrog 120 milijonov dinarjev manjše stroške poslovanja (obresti za posojila za obratna sredstva). Znatno pa so na nižje obresti za posojila oz. stroške poslovanja vplivala povprečno angažirana posojila za obratne namene z nižjo obrestno mero od splošne.

Osební dohodki so se v prvem trimesečju 1986 gibalí v skladu z rastjo dohodka, tako da so se na zaposlenega zvišali za 113 % oz. realno za 16 % (malo počasneje kot dohodek na zaposlenega).

Vse poglavitne sestavine ugotavljanja celotnega prihodka ter razporejanja dohodka in čistega dohodka so v primerjavi z doseženimi v preteklem primerjalnem obdobju preseženi za okoli 100

Iz tozda izbira Postojna
Vojko Otoničar

Delo mladine v prvem četrtletju

Ugotavljamo, da je razvijanje samoupravne opredeljenosti mladih mogoče le tedaj, če mladi dejansko prevzamejo družbene naloge in se vključujejo v vse oblike odločanja. V našem tozdu smo mladi to dosegli, saj je v novoizvoljenih organih naša zastopanost močna, s čimer smo dosegli zahtevo v programu našega dela.

V tem obdobju je čutili nekaj napredka v delovanju OO ZSMS tako pri vključevanju mladih delavk v SLO in DS s tečajem za prvo medicinsko pomoč, pri čemer bo v prihodnje potrebno usklajevati odsotnost z dela udeleženk tečaja.

Udeležili smo se pohoda ob občinskem prazniku Postojne, sodelovali pri sprejemu zvezne štafete, ki se je ustavila tudi na dvorišču naše DO.

Predsedstvo OO ZSMS se je v

tem letu sestalo že trikrat in med drugim obravnavalo tudi osnutek samoupravnega sporazuma o štipendiranju, ki ga je sprejel DS TOZD, in osnutek gadiv za 12. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije.

Skupina mladih iz tozda Izbire je sodelovala na kvizu TITO - REVOLUCIJA - MIR, kjer smo s svojim znanjem dosegli tretje mesto. Najboljši v skupini je določen za republiško tekmovanje (Viktor Jelinčič).

Nanosove vesti

% ali več, plan pa je dosežen okrog 22 %. Tako doseganje plana je normalno glede na ustaljeno gibanje prodaje tozdov v Nanosu.

Positivni ostanek čistega dohodka DO Nanos znaša v prvem trimesečju 29.595.593 dinarjev. Vsi tozdi so poslovali pozitivno, le TOZD Trgovina Rakek z izgubo skoraj 5,5 milijona izguba je v

primerjavi z lanskim prvim trimesečjem nominalno nižja za več kot 50 %. Na to je vplivalo ukrepanje na področju pospeševanja prodaje trgovskega blaga, hitrejšega obračanja zalog, preureditev blagovnice v Starem trgu, pa tudi več ko 2 % višji povprečni doseženi odstotek čiste razlike v ceni kot posledica spremenjenih možnosti oblikovanja cen.

Pravnik svetuje
Sergej Paternost

Ali se sme glas odsotnega delegata delavskega sveta upoštevati pri odločitvi, ki jo je sprejel delavski svet, če je izjavil, naj se pri odločitvi njegov glas prišteje večinski odločitvi?

O tem je odločalo sodišče združenega dela SR Slovenije, ki je zavzelo naslednje stališče:

Pri odločanju delavskega sveta, posebej ko gre za odločanje o individualnih pravicah delavcev, lahko veljavno sodelujejo le tisti delegati, ki so neposredno prisotni na seji. Delegat ne oblikuje svojega stališča le na podlagi pisnega gradiva, ampak tudi na podlagi morebitnih dodatnih predlogov, mnenj in stališč, zato ni mogoče pravno veljavno odločiti tako, da delegat, ki ni navzoč na seji delavskega sveta, vnaprej pove, kako naj se njegov glas upošteva. Sicer pa v nobenem primeru ni mogoče upoštevati glasu delegata, ki ni navzoč na seji, na kateri je bila sprejeta odločitev.

Obisk Titove štafete
Sergej Paternost

Pripadnost ostaja

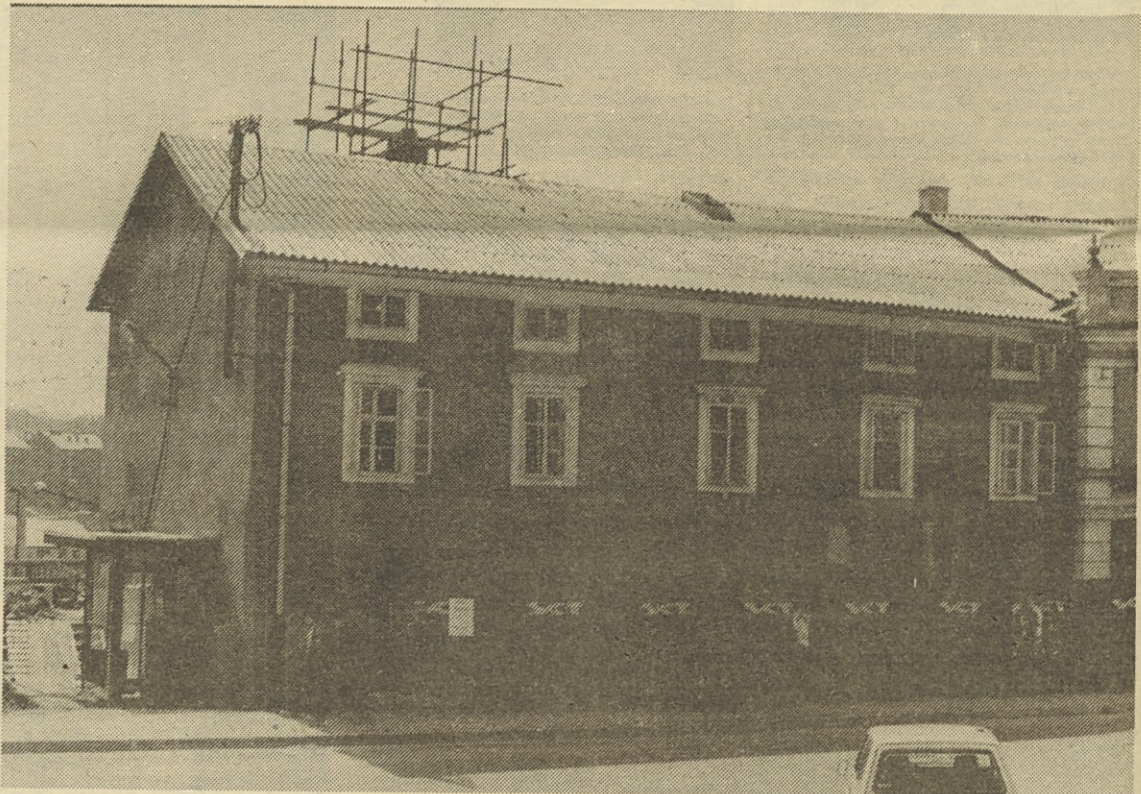
Kot že nekaj let zapored, se je tudi letos ustavila Titova štafeta v Postojni. Organizacijo sprejema je prevzela mladinska organizacija, ki je zaradi deževnega vremena priredila sprejem v pokritem delu glavnega skladišča.

Ob napovedanem času se je zbralo večje število delavcev M-Nanosa, ki so pozdravili prihod štafete. Štafetno palico so našim delavcem izročili mladinci gradbene delovne organizacije Primorje. Na sprejemnem mestu, ki je bilo primerno okrašeno, je spregovoril sekretar koordinacijskega odbora mladine v Mercator-Nanosu, Vojko Otoničar, nato pa je Stane Hafner bral pozdravno pismo, naslovljeno 10.

kongresu ZK Slovenije v Ljubljani.

Po krajši svečanosti so mladinci in mladinke iz M-Nanosa nadaljevali s štafetnim tekom in štafeto pri Transavtu Postojna izročili mladim planincem iz Postojne.

Kljub slabemu vremenu je prireditev v celoti uspela, kar potrjuje veliko ljubezen naših delovnih ljudi do svojega nekdanjega voditelja maršala Tita.

V tozdu izbira Postojna so se odločili, da posodobijo in povečajo zmogljivosti dosedanjega Marketa v Postojni na Tržaški cesti. Povečali bodo prodajni in skladiščni prostor za okoli 200 m², zgradili bodo novo točilnico z jedril na žaru in s pokrito teraso s 60 sedeži ter uredili celotno pročelje zgradbe. S tem bodo pripomogli k turistični ureditvi Postojne, saj gre skozi ogromno število tujih in domačih turistov. Foto: Sergej Paternost

Kljub deževnemu vremenu so Nanosovi mladinci v velikem številu sprejeli štafeto. Foto: Sergej Paternost

Nekaj drobnih nasvetov

Sonja Dolinšek — M-Mednarodna trgovina

Bi šli v hribe?

Čeravno velja, da izkušnje v resnici ni mogoče prenašati na druge, vendar včasih nasvet prihrani neprijetno zasebno šolanje.

Recimo, da še niste bili drugje kot na sosednjem hribčku ali pa vas je znanec prvič zvlekel kar na vrh Triglava in zato še vedno ne veste, kaj ljudje vidimo v potepanju po strminah.

Hribi so narava — svež zrak, takšno ali drugačno vreme, v skalo vsekana, v sneg utrta ali v rušo zajedena pot, ki nekam pelje. In pri tej poti (za tiste, ki se goram resnično zapišejo) ni tako zelo bistveno, kam bo peljala, ampak bolj, kod nas bo vodila in kaj bomo ob tem doživljali. Osnovno pravilo za to, da se bomo na turi dobro počutili, je — vzeti si dovolj časa zanjo. Rezerva v času bo slabše telesno pripravljenemu omogočila počasnejši tempo hoje. Izognili se bomo hoji v mraku in temi in s tem odvečnemu strahu, da smo zgrešili pot. Izognili se bomo brezglavemu dirkanju, kratki sapi, bolečinam v mišicah, težavam s srcem. Na prijetnem počivališču bomo imeli čas posedati, prigrizniti, nekaj popiti, spraviti kramo v nahrbtnik in se složno odpraviti dalje. Ko bomo stopali v kočo, bomo sicer prijetno utrujeni, vendar nam ne bo zmanjkalo moči za

pogovor, partijo kart ali krajši skok do bližnjega razgledišča. Med potjo bomo imeli čas obirati maline, nabrati brusnice ali borovnice, skratka, doživetja tega dne, enakomerno razporejena v našem spominu, bodo porok, da si bomo tovrstno sprostitev še večkrat želeli.

Šibka točka vsakega začetnika je tudi izbira obleke in »drobnega inventarja«, ki nam turo lahko močno pokvari (če ga nimamo s seboj, namreč!).

Svojčas je bilo s čevlji, ki so najpomembnejši del planinske opreme, zelo težko, dandanes pa že skoraj v vseh trgovinah s športno obutvijo dobimo lahke planinske pohodne čevlje Adidas s profiliranim podplatom. Odločimo se lahko za zeleni model s tremi črtami ali pa za elegantnejšo sivo izvedbo modela Reinhold Messner. V vsakem primeru pa naj odloči vrsta profila na podplatu in ne barva. Boljši so podplati s »traktorskim« profilom kot tisti s samimi »bunčicami«, saj »bunčice« pri prečenju gladke strmine z večjim naklonom prej oddrsnejo in noga nima dovolj opore.

Tudi nahrbtnik je dandanes že tako drag (vzdržljiv pa tudi), da nas spremlja od začetniških tja do že zelo zahtevnih tur. Zato naj bo že prvi nahrbtnik dovolj velik (materijali so že tako lahki, da se pri teži velikost kaj malo pozna) in predvsem ozek, brez nepotrebnih žepov na zunanji strani zadaj in ob straneh. Pravi nahrbtniki imajo po dva žepa na pokrovu in vanju lahko spravimo vse, kar želimo imeti na hitro pri roki: zavojček s prvo pomočjo, žepni nožič, baterijo, vžigalico, škarjice ali ščipalnik, ključ za konzerve, sončna oziroma snežna očala, rezervne rokavice in kapo, robec ali trikotno ruto, kremo za obraz in ustnice, denarnico in dokumente, vodnik, zemljevid, opis ture, dnevnik in tablico čokolade, zavojček bombonov ali »ptičje hrane«, da si sproti »popravljamo okus«. Novo modeli nahrbtnikov imajo ob straneh le ojačane pasove z vrvicami, v katere lahko vpnemo smuči ali cepin, če jih na turi potrebujemo.

O vsebini nahrbtnika odločajo naše osebne potrebe in težavnost ter trajanje ture. Sodobna embalaža je že uspela iz nahrbtnikov docela izriniti nerodne pločevinaste čutare in škatle za hrano. Dosti prikladnejše so plastične, neprodušno zaprte škatle in zložljive usnjene čutare-takoi-menovane »gurde«. Kljub temu je priporočljivo hrano spraviti v posebno PVC vrečko — mimgrede utegne kakšna embalaža počiti pa imamo v nahrbtniku nesnago — pa tudi vrečko lahko kasneje uporabimo za spravljanje odpadkov, ki jih nato odvržemo v smetnjak.

Prejeli smo

Spoštovani tovariš Novak, v svoji knjigi »Slečene misli« (Mladinska knjiga 1969) sem objavil aforizem Najprej ti razbijejo zobe, potem pa ti še rečejo, da moraš držati jezik za zobmi. Isti aforizem je bil objavljen v nemškem prevodu v knjigi Žarko Petan: Mit leerem Kopf nickt es sich besser: Erst schlägt man die Zähne aus, und dann verlangt man, du sollst dir auf die Zunge beissen (Styria Verlag, Graz, 1979). In končno je bil ta aforizem natisnjen v mojih Izbranih aforizmih (Državna založba Slovenije, 1981), in sicer na strani 21.

Domala identičen aforizem je bil objavljen v vašem cenjenem časopisu s podpisom domnevnega avtorja J. Mrkalja Kadmusa. Prosim vas, da priobčite ustrezen popravek.

S spoštovanjem
Žarko Petan

v Ljubljani, 6. marca 1986.

P.s.: Citirani aforizem o razbitih zobeh in jeziku za zobmi sem napisal že v šestdesetih letih. Odtistihmal je doživel številne objave v časopisih in revijalnem tisku, prevedli so ga v nekaj tujih jezikov in zato sem nanj še posebej ponosen.

Rezervna obleka je prav tako odvisna od izbire ture, vendar je priporočljivo tudi na enodnevno turo vzeti s seboj rezervno perilo (predvsem žabe ali nogavice in majico) in morda trenirko ali mikico. V hribih se namreč pripeti marsikaj, kar ne boli, zato pa nam obleko premoči, zamaže, raztrga in takale polkilska previdnost nam lahko prihrani številne neprijetnosti.

Med moje drobne »čarovnije

za vsak primer« pa sodijo še: sukanec s šivanko in varnostna zaponka, obliž, tablete proti bolečinam, elastični povoj za razbolele sklepe, antibiotično mazilo, petnajst metrov dolga pomožna vrvica s premerom 5 mm, vponka, nekaj navadnih elastik in alu-folija. Vanjo je mogoče nabrati borovnice iz začetnega dela tega zapisa.

Pa dober tek in srečno pot!

Spoštovane sodelavke in sodelavci

Ob priliki organizacije »Dneva Mercatorja 86« želimo organizirati literarni večer. Vabimo vse literarne ustvarjalce k sodelovanju

pri oblikovanju programa. Pri tem ne vabimo samo literatov, temveč tudi glasbenike, ki bi s svojimi prispevki obogatili literarni večer.

Vse prijave sprejema Helii Zech, M-KŽK Gorenjske Kranj, 64000 Kranj, Cesta JLA 2, telefon 25 — 061.

Meta Malus

Ob TV-tedniku

»Mami, zakaj so ti malčki vsi mirni, koščeni? Krog njih se povsod vse praši... Vse polno ljudi, in nihče se ne

za nje. Vsak beži!

zmeni

Očka, zakaj si ves resen? Oba sta umolknila, v sobi zazdi se hladno... Zvečer, kadar gledata ta poročila, pri nas ni lepo. Da mi postane nekako hudo.«

»Lačni so in nebolglieni. Kam bi bežali... Meglica je dim, ni le prah. Iz posteljic toplih so sem jih nagnali, v teh očkah je strah... Koliko zla je na šibkih ramah!

To ni na ulici igra z vojaki iz slame, ko prideš domov zapackan. Za tele otroke, ki stiskajo mame, je noč tudi dan. Medo iz pliša — prijatelj neznan.«

»Jaz pa zvečer se hudujem, ko zobke umivam in mleko mi sploh ne diši! Pa punčke s pištolo na vodo

polivam! Fej, grde stvari! Nekaj mi zdajle po glavi roji:

Stran vse hudobne igrache! In speci rolado! Velika in sladka naj bo! Bombone priložim, in še

marmelado, zavežem lepo, sonce narišem in modro nebo!

Malo se bodo sladkali gorje pozabili. Napišem jim lepe želje: da bi se kdaj skupaj lahko veselili, sklenili roke in praznovali pomladi smeje!«

Meta Malus

Majska shujševalna kura

Ne lažite, da se tudi vi niste kdaj zgrozili sami nad sabo. Takole popoldne, ko prešerno stopate mimo izložbenega stana, pomladansko sonce iztegne izdajalske ročice, vas oblije z nebeško rumeno svetlobo in vi opazite v šipi lastno podobo. Ni ste pripravljeni na srečanje iz oči v telo in v trenutku vas popade, da bi si prisolili zaušnico: podbradek (ki ga zvečer v ogledalu bradek), trebušček (doma ga v pripravi na ocenjevanje lastnega telesa potegnete noter), mlahava drža (doma je seveda popravite in oplemenitite z nasmeškom v zrcalu), neurejena pričeska (za to je pozimi tako vseeno) in še ostalih dvesto napak, ki jih odkrijete v izlozbi.

Maj je krasen mesec za odpravo takih grozljivih zimskih ostan-

kov. Veliko literature sem prelistala in se odločila za tip shujševalne kure »sedem kil v sedmih dneh«. Menda je angleška princeza tako krasna samo po zaslugi te diete.

Družno je lažje. S kolegico sva se domenili, da bova skupaj trpele in potem seveda skupaj blesteli. Prvi dan: 3 dkg kruha, dve žlici jogurta, dva lista solate, ki ju pokapate z limoninim sokom, dodate umetno sladilo, konico injekcijske igle gorčice (po okusu naprtnik vanilijevega pudinga), zrno riža in venčni list trobentice...

Zaloga pod kožo dovoljuje, da ne trpiš preveč (tudi drugi dan je še kar znosen) in zvečer ležeš v posteljo s sladostrastnim občutkom žrtve.

Tretje jutro (ob grenkem odvalnem čaju) je že malo bolj kritično. Opoldne dva krompirja, ki se morata kuhati neolupljena, pol lista tropotca (menda preprečuje celulitis), osmino surovega jajca, vse skupaj okrašeno s štirimi zrnji graha.

Vmes desetkrat ozmerjaš zakonskega druga, ki se baše s svežim kruhom in gorenjsko zaseko (večerjo — prekajena rebr-

ca s krompirjevo solato — je skrivaj pojedel v kopalnici in zraven točil vodo, da šum njegovega obilovanja ne bi povzročil novega histeričnega izpada).

Četrtega dne zjutraj mečem poželjive poglede v posodo za smeti, kamor sem odvrгла olupke tistih dveh njegovih. S kolegico sotrpinko že en dan se govoriva. Včeraj, ko sem odblodila v bife na grenak zeliščni čaj, se je prihulila za mano in v očeh sem ji brala sumičenje, da si bom čaj osladkala.

Petega dne popoldne presa-jam na vrtu rože. Grmiček na prisojni gredi je v polnem cvetju. Skrivaj potisnem uvele cvetove, ki sem jih obrala, v usta. Malo neprijeten olus, toda hranilne vrednosti zagotovo nima...

Šestega dne se že zjutraj s kolegico, ki je z živci na koncu, udariva. Zalotim jo, ko vleče iz predala pisalne mize črne drobtine nekakega bio kruha. Seveda to ne velja. Jasno ji zamolčim, da sem vso pot do službe v avtobusu žvečila tri jabolčne krlje (diete dovoljuje samo enega).

Že pri dopoldanski malici pojem vse, kar mi je princeza DI

Foto Kancijan Hvastija

Predstavljamo naše dobavitelje
Mile Bitenc

Inles Ribnica

Morda gradite, morda obnavljate hišo ali stanovanje; morda imate le željo, da bi si jutri ali pojutrišnjem ustvarili svoj dom. Bolela vas bo tudi glava, ko boste iskali gradbeni material. Ko boste izbirali okna in vrata, takrat se spomnite na Inles Ribnica.

Proizvodni program ribniške industrije stavbenega pohištva je širok. Izdelujejo Inovak okna, Kombivak okna, okna s polkni, gibljiva polkna, notranja vrata, vhodna vrata, garažna vrata, lamelirane profile in lamelirane plošče.

Pred kratkim so v Inlesu pričeli sprejemati vplačila za trislojna okna Kombivak (KOS/III.) odlične kakovosti, z globinsko in vakuumsko impregnacijo. Na ta ok-

na je mogoče namestiti rolete, polkna ali medstekelne žaluzije. Naročena okna vam dobavijo v treh mesecih. In cene? Te veljajo seveda na dan vplačila.

Več informacij boste dobili, če boste poklicali Inles, prodajno skladišče v Ribnici, telefon številka: 061/861-212 ali 061/861 411 interna 261, 262 in 263. Okna in vrata za tople in varčene dom

Inles Ribnica

Pometamo pred svojim pragom

Lep nov kiosk na Gospodarskem razstavišču

Kioski za prodajo sadja in zelenjave v Ljubljani so zanimivo področje v Ljubljani že precej časa — namreč, kdo ga lahko postavi, pod kakšnimi pogoji in na kakšen način ter podobna vprašanja.

Nekaj let nazaj so se ta vprašanja reševala dokaj pomanjkljivo, brez kakršnegakoli načrtovanja. Jasno, da je pri tem prihajalo do hude krvi posebej še pri družbenemu sektorju, saj so že vsi ljubljanski vrabci čivkali, kakšna »stališča in kriterije« so zavzemale pristojne občinske službe in krajevne skupnosti pri tovrstnem dogovarjanju. No, tudi tej stihiji je moralo biti enkrat konec, tako da je v preteklih dveh letih večina ljubljanskih občin v sodelovanju z urbanisti razpisala proste lokacije za postavitev kioskov za prodajo sadja in zelenjave. Tudi bežigradska. Do sem vse lepo in prav. Pa vendar ugotavljamo, da ima tudi ta zgodba še ne ravno pošteno nadaljevanje. Razpisane so bile lokacije, ki že laiku lahko povedo, da nič ne obetajo, saj so izven naselij, ob avtobusnih postajah, kjer nihče ne vstopa in izstopa, v »divjini« ob študentovskih domovih, skratka take, ki zapolnjujejo vrzeli občinske ponudbe prodaje, ne dajejo pa možnosti niti zadostnega pokrivanja stroškov. Tudi do tu bi bilo še lepo in prav, če se sedaj ne bi za Bežigradom ob razstavišču pojavil kiosk zasebnega prodajalca sadja in zelenjave na neki novi, nerazpisani lokaciji, in to na položaju, za katerega lahko trdim, da se »iz aviona« vidi, da je to izredno dobra lokacija. Glede na to, da to vprašanje in tovrsten odnos »ustreznih občinskih služb« prizadene tudi nas v MERCATOR-KIT, bi bilo prav, da skušamo na to tudi reagirati, ali pa bomo pustili, da se ta vprašanja rešujejo mimo nas in v našo škodo?

Naslov pisca
v uredništvu

Vsem zaposlenim v SOZD MERCATOR-KIT

Ob praznovanju »Dneva Mercatorja 86« nameravamo pripraviti razstavo likovnih oziroma ustvarjalnih del delavcev sozda MERCATOR-KIT.

Ob tej priliki vabimo k sodelovanju vse ustvarjalce, ki se ukvarjajo z likovno

ali drugo dejavnostjo, da se ob tem prazniku s svojimi deli predstavijo sodelavcem.

Vsi zainteresirani delavci naj svoja dela oziroma prijavo teh posredujejo Veri Kopitar, M-KŽK Gorenjske Kranj, 64000 Kranj, Cesta JLA 2, telefon 25-061.

Iz tozda izbira Postojna
Sergej Paternost

Teden Laboda v Mercatorju

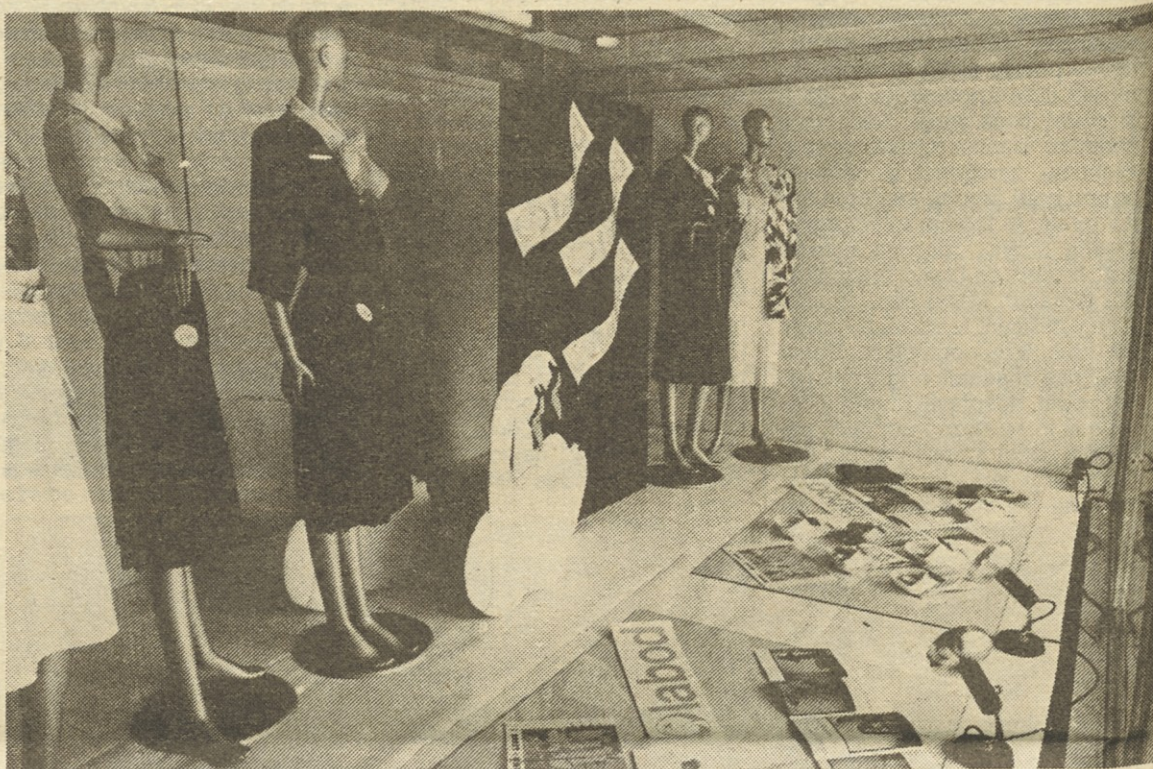
Predstavniki Laboda in sozda MERCATOR-KIT so se dogovorili za prodajno akcijo »Teden Laboda v Mercatorju« v času od 21. 4. 1986 do 26. 4. 1986 v šestih blagovnicah, in sicer: v Modni hiši v Ljubljani in Mariboru, v blagovnicah Ptuj, Krško in Postojna ter v Domu Koper.

Obiskali smo blagovnico v Postojni in v razgovoru z vodjo Edom Elesinijem izvedeli nekaj podrobnosti.

Bistvo te prodaje je predvsem predstavitev proizvodnje Laboda

iz Novega mesta in popestritev izbora blaga. Labod je predstavil svoj program iz tekoče kolekcije, to je srajce, bluže, jakne in komplete ter nekaj dopolnilnega programa spomladanske konfekcije.

V ta namen so v blagovnici v Postojni lično razporedili blago in uredili izložbo. Z Labodom je bilo dogovorjeno, da bo najlepšo izložbo nagradil. V blagovnici Postojna nameravajo pripraviti še druge akcijske prodaje na vseh oddelkih, kjer bodo prodajali blago po izredno ugodnih cenah z namenom, da bi ustregli kupcem in povečali prodajo.

Odgovor tovarne olja »Oljarica«

Stane Jamnik — M-KŽK Gorenjske Kranj

Zakaj ima olje včasih neprijeten vonj

Od leta 1980 dalje se v olju za široko potrošnjo redno pojavlja tudi sojino olje. Pri njem po določenem času skladiščenja in še posebej po termični obdelavi nastane specifičen vonj in okus, strokovno imenovan reverzija. Pojav še ni popolnoma raziskan, vendar pa je večina avtorjev, ki se ukvarja s tem problemom mnenja, da je vzrok za reverzijo sestava maščobnih kislin.

V sojinem olju je sestava maščobnih kislin sicer biološko bolj kakovostna, ker vsebuje veliko esencialnih maščobnih kislin, vendar pa so te kisline močno podvržene oksidaciji. Predvidevajo, da so razgrajeni produkti oksidacije krivci za nastanek reverzije.

Ko je začela v Jugoslaviji padati predelava oljnic, je začelo stabilnejše sončnično olje nadomeščati uvoženo sojino. V času največjega pomanjkanja olja so se predelovalci iz drugih republik umaknili s slovenskega tržišča. Slovenske oljarne so bile prisiljene na trg pošiljati olja, ki so vsebovala veliko večji delež sojinca olja, kot bi si zaradi kakovosti izdelka želeli. S tem smo bili seveda v nevarnosti, da s svojo blagovno znamko pridemo na slab glas, vendar pa so bili pritiski za čim boljše preskrbo tržišča tako močni, da druge izbire nismo imeli.

Kupcem priporočamo, da shranjujejo olje na temnem in hladnem. Posebno svetloba pospešuje reverzijo. Na žalost se kaj lahko zgodi, da steklenica stoji po več dni na polici v samo-

postrežni trgovini pod močno neonsko razsvetljavo. Ob nakupu tudi ni odveč pogledati na datum proizvodnje.

Olje Cekin vsebuje 50 % sončničnega in 50 % sojinca olja.

Sedaj, ko se razmere na trgu z oljnicami normalizirajo, je naš cilj delež soje zmanjšati oziroma ga zamenjati z repičnim oljem. Trenuten položaj nam že omogoča, da smo dali na trg olje »Cekin special«. To je po posebnem postopku rafinirano sončnično olje, ki ga priporočamo za pripravo jedi pri visokih temperaturah (pečenje, cvrtje itd.). To olje bo tudi po daljšem skladiščenju obdržalo začetno kakovost.

REDNA LETNA ZBIRKA 1987

Izide 3. decembra 1986

1. PREŠERNOV KOLEDAR 1987.
2. Luj Šprohar — TUDI JAZ VIDIM — nagradni roman.
3. Anton Ingolič — ZGODILO SE JE — kratka proza — knjižni dar.
4. Mimi Malenšek — POČITNICE V BAYANGI — mladinski potopis.
5. Andrej Seliskar in Tone Wraber — TRAVNIŠKE RASTLINE NA SLOVENSKEM — barvno ilustriran priročnik in.
6. Vladimir Utrivč — VELIKE IN MALE BOLEZNI ČLOVEŠTVA — poljudnoznanstveni priročnik.

Cena zbirke do 30. junija 1986:

broširana — 2.300 — din

vezana — 3.500 — din

Cena od 1. julija 1986 dalje, ko bo zaračunan tudi knjižni dar:

broširana — 3.400 — din

vezana — 4.900 — din

PREŠERNOVA DRUŽBA
61000 LJUBLJANA, Opekarska 4 a
Telefon 218 909

ZAKLADNICA USPEŠNIC PREŠERNOVE DRUŽBE (od 7 do 12)

Prvi letnik naše zbirke ZAKLADNICA USPEŠNIC (od 1 do 6) je izšel v visoki nakladi: 12.000 izvodov in je že nekaj mesecev razprodan. Od kod tako velik uspeh zbirke? Njene odlike so bogata vsebina, velika umetniška in pripovedna moč vseh del, lepa oprema in še kaj. Predvsem pa NASLOVE JE POMAGALO IZBRATI NAJ 2.000 ČLANOV PREŠERNOVE DRUŽBE. Zato je resnično naša zbirka — zbirka bralcev. Tak je tudi drugi letnik, v katerem spet izide šest naslovov v osmih knjigah. In spet je članska cena mnogo nižja od prodajne cene, in tudi tokrat je cena pred izidom mnogo nižja, kot po izidu v maju 1986.

Do izida je cena za člane Prešernove družbe (naročnike naše Redne letne zbirke) 8.900 — dinarjev, prodajna cena pa 10.900 — dinarjev. Za naše člane je torej kar 2.000 — dinarjev članskega popusta.

Arnold Krieger — MLADA LJUBEZEN — 2 knjigi

Emil Ludwig — KLEOPATRA — 1 knjiga

Prosper Merimee — CARMEN — 1 knjiga

Emile Zola — THERÈSE RAQUIN — 1 knjiga

Alberto Moravia — CIOCIARA — 2 knjigi

A. J. Cronin — ANGELI NOČI — 1 knjiga

Iz izkušenj vemo, da nam našega srečanja tudi slabo vreme ne more pokvariti, zato pričakujemo tudi letos številno udeležbo.

64220 Škofja Loka
3. Fani Rožič, Jarše 14, 61110
Ljubljana
4. Milka Potočnik, M-KGZ So-
ra, Trg osvoboditve 1, 64226 Žiri
5. Janez Kopač, M-KGZ Sora,
Mizarstvo, 64226 Žiri
6. Dragica Vilhar, M-Nanos,
TOZD Izbira, Poslovalnica Tek-
stil 86, 66230 Postojna
7. Zvonka Cajhen, Pšata 33,
61262 Dol pri Ljubljani
8. Jože Marentič, Delovna
skupost SOZD MERCATOR-KIT,
Emonska 8, 61000 Ljubljana
9. Boža Košnik, M-Nanos,
TOZD Izbira, 66230 Postojna
10. Rudi Pogorelec, M-Sadje
zelenjava, Poljanska 46a, 61000
Ljubljana

Seja zbor in sveta potrošnikov

Andrej Dvoršak

Zakoni capljajo za prakso

Pred kratkim so se v Mercatorjevem Blagovnem centru v Ljubljani zbrali na tretji seji člani zbora in sveta potrošnikov pri sozdu. Na njej so razpravljali o uresničevanju zastavljenih ciljev in o nadaljnjem delu ter možnostih še tesnejšega sodelovanja.

Kljub temu, da Zbor potrošnikov pri naši delovni organizaciji že več kot pol leta orje ledino, so ponekod še vedno odpori in dvomi v takšen način sodelovanja. Temu pripomore tudi nenatančna zakonodaja, kljub temu, da so bili vsi pomisleki o tem že razčiščeni, pri čemer je sodeloval Roman Albreht, predsednik Sveta za družbeno ureditev SR Slovenije.

Veliko pripomb je bilo izrečenih na osnutek Družbenega dogovora o organiziranem delovanju potrošnikov in uporabnikov storitev. Priprave na sprejem tega dogovora potekajo na zvezni ravni, zato ni čudno, če v njem ni zajeta specifična posameznih okolji. Zavedati pa se moramo, da je organiziranost potrošnikov različna po republikah, pri čemer je organiziranost potrošnikov v Sloveniji precej napredovala.

Čeprav je prva inačica družbenega dogovora predvidevala, da organizirani potrošniki lahko delujejo tudi v okviru ozdov, je ta opredelitev v drugi verziji, ki je sedaj »v razpravi«, izpadla. Proti temu zbor potrošnikov sozda MERCATOR-KIT ostro protestira in zahteva, da se s pomočjo pristojnih organov RK SZDL doseže, da ostane v dogovoru prvotno besedilo, ki pa ga je potrebno še bolj precizirati in dopolniti ter prilagoditi rešitvam, ki so se v praksi pokazale za najuspešnejše.

Precej pozornosti so udeleženci seje namenili tudi prodaji na obroke in na potrošniške kartice. Ugotovili so, da trgovske organizacije prenašajo ugodnejše plačilne pogoje, ki jim jih nudijo proizvajalci, na potrošnika, kar je hvalevredno, vendar pa s tem kršijo zakon in v nekaterih občinah (Štajerska) so proti trgovcem inšpektorji že uvedli postopke. To je nesmisel, so menili člani zbora potrošnikov, saj je takšen način prodaje povsem v skladu z željami tako trgovine kot potrošnikov in proizvajalcev. Žal novim pobudam ne sledi za-

konodaja, ki je premalo prožna in in ni naklonjena tržnim zakonitostim, ki počasi prodirajo v našo okostenelo verigo: proizvajalec — trgovina — potrošnik.

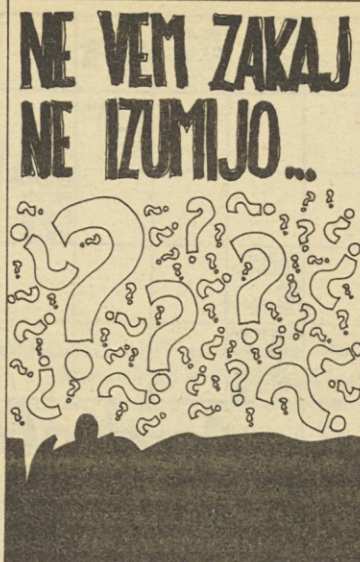
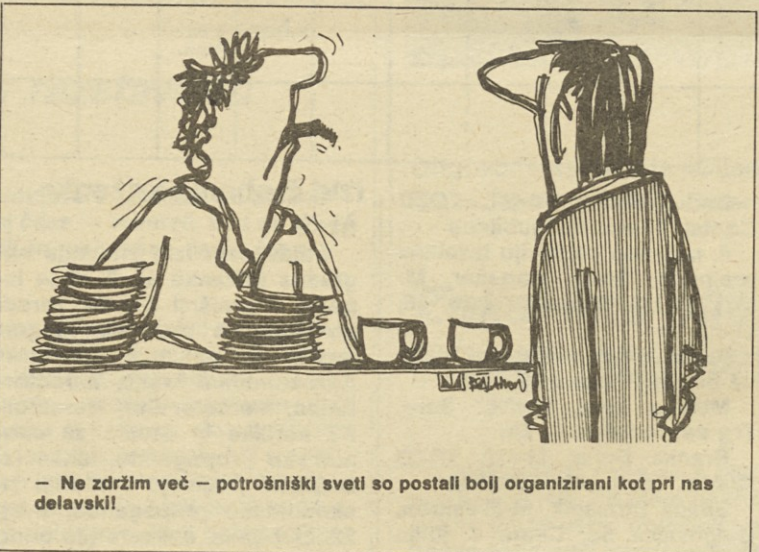
Zelo razveseljivo je širjenje potrošniških kartic med kupci. Do 21. aprila je bilo izdanih že 41.414 kartic ter vrnjenih 2.382, potrošniki pa bodo prejeli za nakupe v letu 1985 kar 6,2 milijona dinarjev popusta, ki gre iz dohodka DO M-Rožnik. Predstavniki delovne organizacije M-Rožnik so ob tem predlagali, da se s 1. majem poveča vrednost nakupa s pet na deset tisoč dinarjev, medtem ko naj bi odstotek popusta (3%) ostal enak. Tako bo kupec dobil po desetih nakupih po 10.000 dinarjev tri tisoč dinarjev popusta pri naslednjem nakupu.

V razpravi so se dotaknili še nakupnih pisem, ki pa se niso uveljavila tako kot potrošniške kartice. Skupno jih je bilo do srede aprila prodanih le 56. To priča, da ta oblika sodelovanja ni zaživila, kljub zelo ugodnim obrestim, ki jih Mercator nudi za vezavo denarja z nakupnimi pismi.

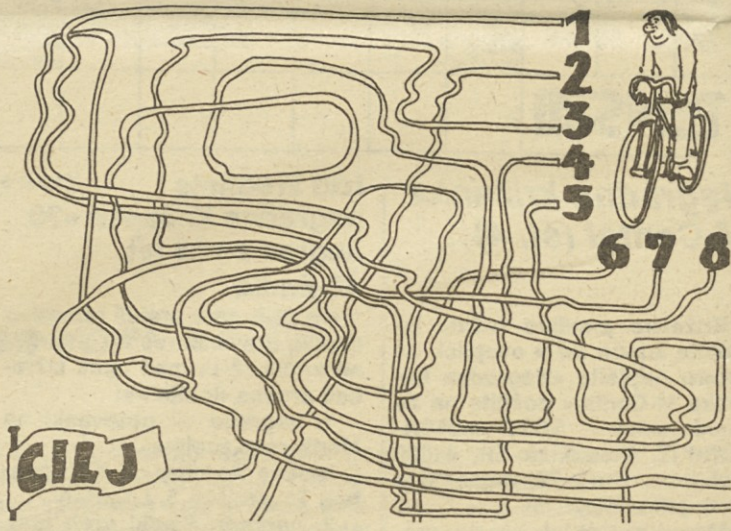
Svet potrošnikov je na seji sprejel tudi program dela za letošnje leto. Ob tem izrekel po-

hvalo sozdu, ki je odprl vrata posameznih industrijskih organizacij iz svojega sestava tudi za predstavnike potrošnikov. Ta oblika sodelovanja naj bi se nadaljevala tudi v prihodnje.

Dragi majhni, večji in še večji bralci Mercatorjevega lista!

Med tistimi, ki ste našli pot skozi blodnjak v prejšnji številki do torte, je bila izžrebana Saša Čubrilo, Cesta 1. naja 57, 64000 Kranj. Čestitamo!

Nagrajenko bo obvestila naša tovarna slaščic Mercator-Konditor v Ljubljani, kdaj lahko sama prevzame nagrado in si ogleda tudi tovarno tort, krofov, potic in drugih slaščic.

Mercatorček, ki v prostem času tudi kolesari, se je neodločno ustavil pred čudno zaviti stezicami, ki vodijo do cilja. Le ena je prava. Vredno je razmisliti, katera. Zakaj v cilju čaka lepa Mercatorjeva majica. Fant jo bo poklonil tistemu, ki mu bo pomagal rešiti zavozlano uganko (in bo seveda izžreban).

Nagrado prispeva tokrat uredništvo Mercatorja.

Rešitve pošljite na naslov: DO SOZD MERCATOR-KIT, Center za obveščanje, 61000 Ljubljana, Kardeljeva 17!

Čao-bav!

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Emonska 8. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Kardeljeva 17, 61000 Ljubljana. Tel. 215-173.

Ureja uredniški odbor v sestavi: Kristina Antolič, Marko Bokal, Marko Glažar, Jože Kirm, Meta Malus, Sergej Paternost, Alenka Por, Ljuba Sukovič in Mirko Vaupotič.

Odgovorni urednik: Jaro Novak.

Novinar: Andrej Dvoršak.

Tehnično uredil: Matjaž Marinček.

Tiska ČGP Delo Ljubljana.

Glasilo prejema delavci, združeni kmetje, učenci in upokoenci sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 18.500 izvodov. Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Meta

»Naj se zakonodaja prilagaja življenju. Zakaj bi se moralo vedno življenje prilagajati zakonom,« so menili na zboru potrošnikov sozda. Foto: Andrej Dvoršak